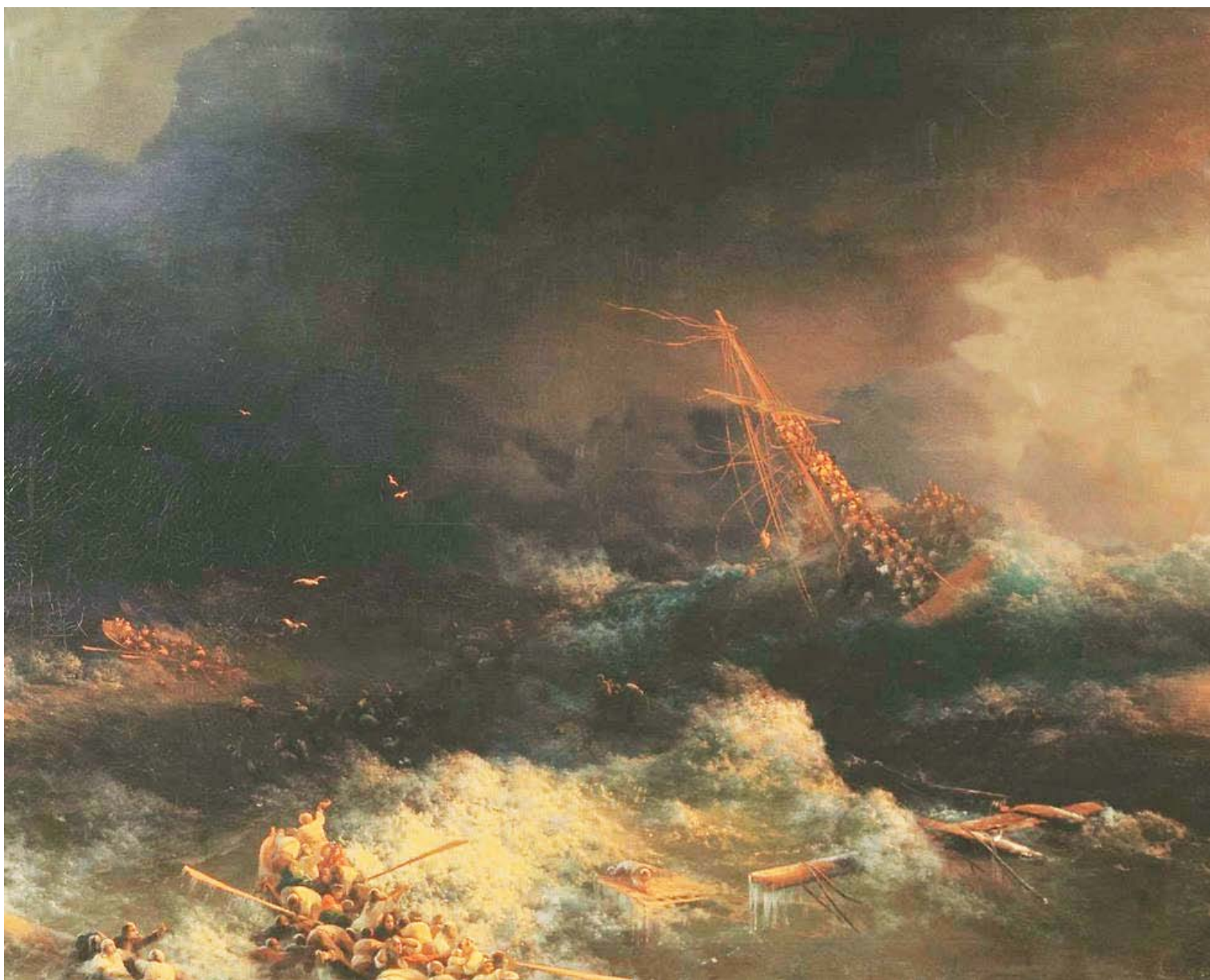

Det russiske linjeskipet "Ingermanland" forliste på sørlandskysten i 1842.

Ref [http://no.wikipedia.org/wiki/%C2%ABIngermanland%C2%BB_\(1842\)](http://no.wikipedia.org/wiki/%C2%ABIngermanland%C2%BB_(1842))

503 personer ble reddet fra skipet og 389 ble rapportert omkommet.

Fra Ingermanlands forlis i 1842. Maleri av Ivan Konstantinovich Aivazovsky.

DET RUSSISKE

LINJESKIPET "INGERMANNLANDS" FORLIS.

SEPT: 1842

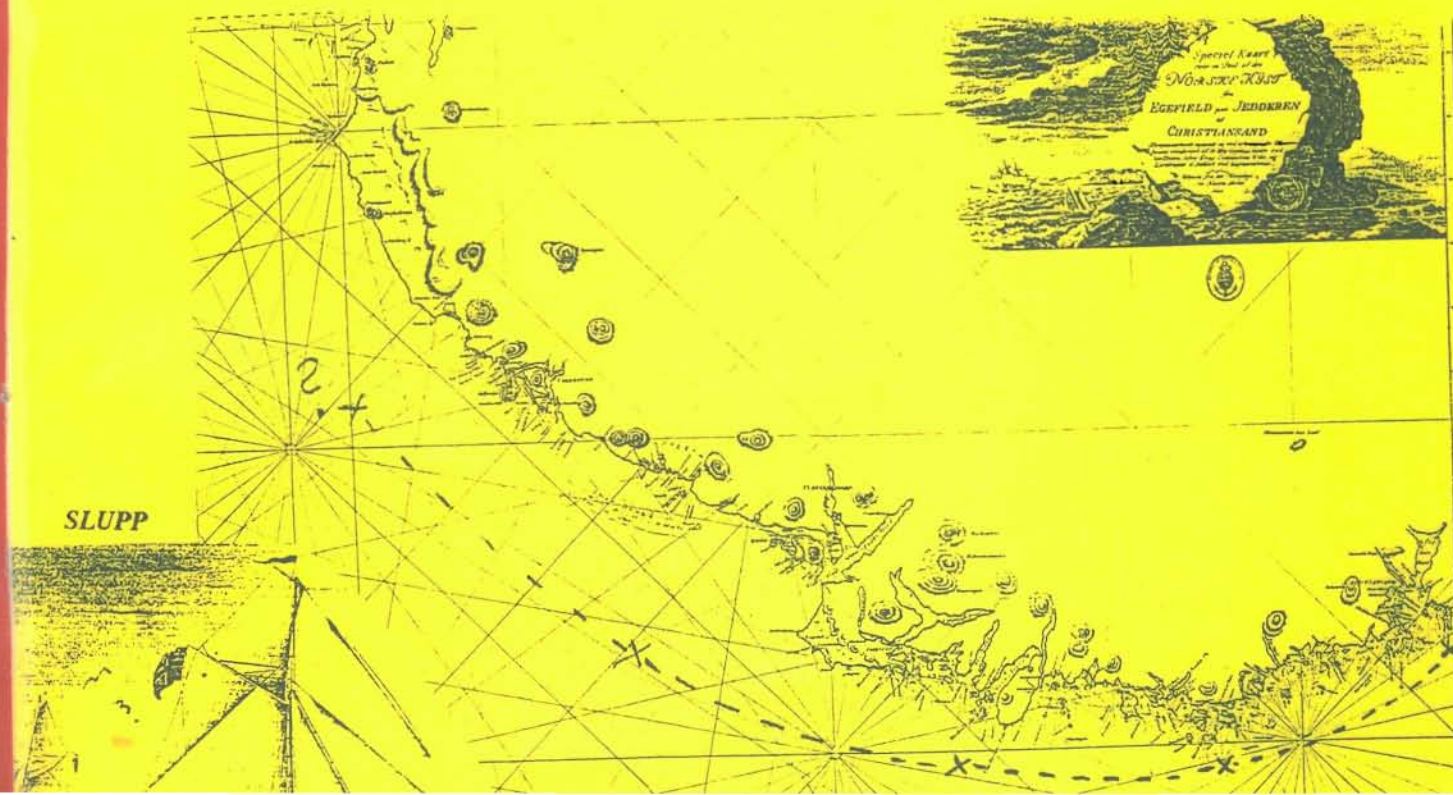
Et 150 - års minne.

**LOSENES INNSATS !
BERGINGEN MED SLUPPENE "LENA" OG "HJORTEN"
OG DAMPFARTØYET "NORDCAP"**

"ET FORSØK PÅ Å FØLGE
HENDELSENE FRA DAG
TIL DAG - TIME TIL TIME"
Samlet og
redigert av Erik FJERMEROS.

1992

LINJESKIPET **"INGERMANLANDS"** **FORLIS PÅ SØRLANDSKYSTEN**

Fakta om skipet:

Linjeskip:

Var (egentlig et skip av slaglinjen) i seilskutetida et tremastet fullrigget seilkrigsskip med to eller tre kanondekk (to-eller tre-dekker). De største var på opptil 4500 tonn og bestykket med 130 kanoner. "Ingermanland" hadde 4 store ankere festet i ankertau. Skipet var ca. 100 meter langt.

Ingermanland eller Ingria, landområde mellom innsjøene Ladoga og Peipus sørvest for St. Petersburg. Svensk område fra 1617, fra 1721 russisk. Skipet ble oppkalt etter tsar Peter 1.s' yndlings-skip. Tsar Nikolaj 1. ønsket med dette å styrke ånden fra Peters tid i marinen.

Tsar Nikolai 1. (tsar fra 1825 til 1855). Han hadde militærvesenet som sin største interesse og gikk alltid i uniform. Han var tilhenger av streng sensur og disiplin. Harde straffer og deportasjon til Sibir var mye brukt i hans tid. Hans beryktede "3dje avdeling" eller hemmelige politi var (KGB's) eller GPU's forløper.

Byggested:

Arkhangelsk - russisk by ved Kvitsjøen der elva Dvina renner ut i sjøen.

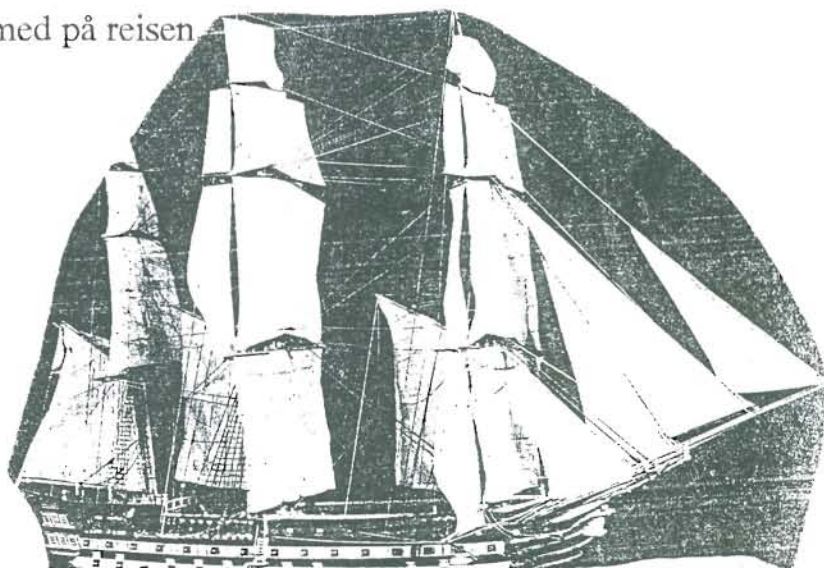
Skipsbygger:

Oberst **JERCHOF** som også var med på reisen

Sjøsetting:

Sommeren 1840.

Ferdig utrustet: Våren 1842

Bestykning:

74 kanoner herav 44 inne i skipet. Funn av kuler tyder på at kanonene var 24-pundere. (Kulenes vekt var da på ca.12 kg.)

Last:

En mengde "lærreder", "seildug" og et stort kvantum brennevin + jernballast på 4000 Skpb. (1 skippund= 160 kg.)

Besetning:

Totalt ved påmønstring 940 menn ifølge en prøysisk matros ombord. Løytnant Govorof oppgir antallet slik: **Totalt 892 personer.** 856 mannspersoner herav omkom 361. 28 kvinner herav omkom 21. 8 barn herav omkom 7. I alt ble **503 reddet og 389 omkom.** En nyere russisk kilde dat.nov.1991 forteller at det var et mannskap på 853 mann og 39 passasjerer, hvorav 28 kvinner og 8 barn. "Tragedien kostet 289 ? menneskeliv", heter det i denne kilden (trykkfeil?). Det sies videre at 16 offiserer av i alt 35 ble reddet.

Skipets sjef:

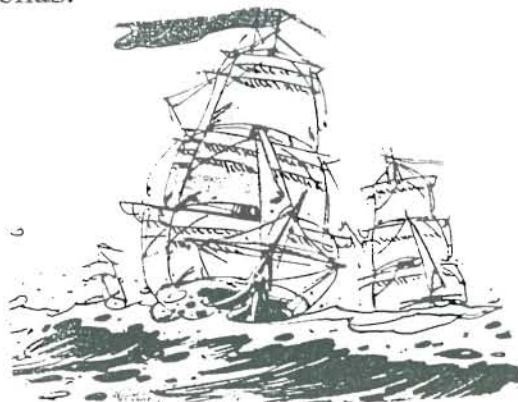
Pavel Mikhailovitsj Treskin Capt.av,1.rang. (60år). Han hadde med seg sin kone Maria Davidovna Treskjin.

Bestemmelsessted:

Kronstadt som ligger litt vest for St.Petersburg. Byen var og er base for Russlands Østersjøflåte. Grunnlagt i 1703 av Peter den store.

Følgeskip (Transportskip):

"Tvertza" og "Volga". Førstnevnte betegnes som korvett og føres av Capt. løytnant Tichpiloff. Disse skipene mistet kontakten med moderskipet allerede etter en ukes seilas.

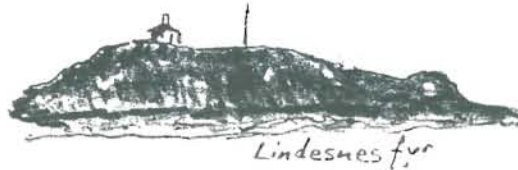
Et forsøk på tidfesting av hendelsene:

Avreise fra Arkangel 8 august 1842.

Onsdag

7.sept.

Etter ca.30 dagers seilas sydover i Norskehavet og inn i Norsjøen er man nå kommet på terskelen til Skagerak. Lindesnes fyr observeres fra orlogsfartøyet. Det har blåst nordosten om formiddagen - på ettermiddagen er han dreid nordvestlig, luften er klar (Svinør tollstasjon).

Torsdag

8.sept.

Østlig vind - Tykk luft med regn (Kleven tollstasjon).
Ny Hellesund melder om Ost til Nord Storm - tykk luft.

Fredag

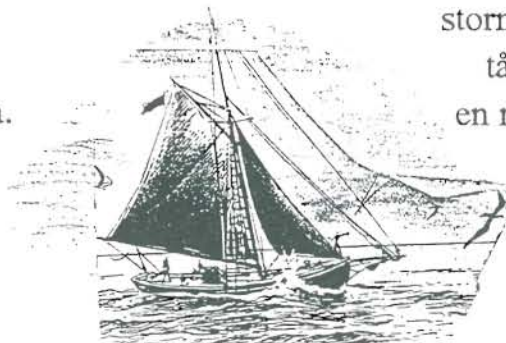
9.sept

INGERMANNLAND er igjen nær opp under norskekysten. Det krysses hardt mot østanvinden for å forsere inn i Skagerak og videre mot Kattegat og Beltene. Været på kysten er som dagen før.

Lørdag

10.sept

Ny Hellesund melder ONO vind Sterk Storm som varer hele dagen. Kleven har Storm fra øst - det er regnfullt natt til søndag. I Svinør havn kommer Skipper Nicolaysen velberget inn med Sluppen "LENA" 12.5 Com.lester. Klokka er 17.30. Han kommer fra London og er bestemt for Mandal lastet med konfeksjonsvarer, bomullslerret, strømper osv. Han sier selv at været var meget stormende med vind fra ONO og tett tåke. Han så ikke land før de var ca. en mil fra kysten.

Søndag
11.sept.

Ny Hellesund tollstasjon noterer: Vind O.N.O. med sterk storm som varer hele dagen. Noen fartøy ses mot horisonten, men ingen ser ut til å søke inn mot kysten. Luften er fremdeles tykk blandet med regn. Om morgenen får "**Ingermanland**" en brottsjø over forskipet. Denne slår gallionen inn. (- en utbygning på øverste del av forstavnen, oftest prydet med gallions-figur).

Kl.14.30

Dampskipet "Nordcap" kommer inn til Kleven på sin rute fra Trondhjem til Kristiansand.

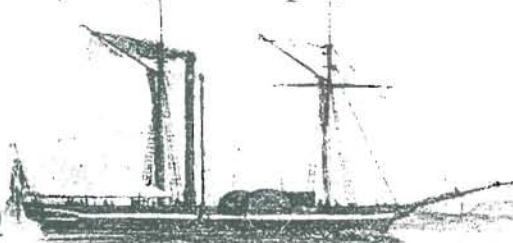

Kl.20.00

Bestikket gjøres opp ombord på INGERMANLAND og man antar at fartøyet ut fra vind, strøm og utseilt distanse befinner seg midt ute i Skagerak.

Kl.20.15

Dampskipet "Nordcap" kommer til Kristiansand fra Mandal. Været er som meldt fra Kleven tollstasjon: Natt til mandag 12.sept. "- et reint uvær med storm af øst vind." I Kristiansand går man og venter på at også Dampskipet "Constitusjonen" (Norges første dampfartøy) skal komme på sin rute tur-retur Christiania. Denne har medvind, mens "Nordcap" hadde sterk motbør.

Kl.22.00

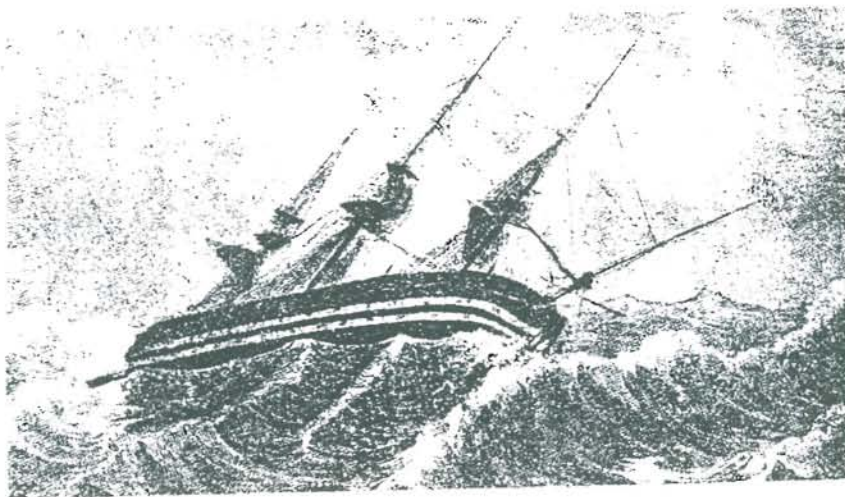
INGERMANLAND går på skjær utenfor Randesundlandet.

*Det ulte villt i en voldsom vind,
fra havets dyp steg en sydende tind.
En vredens engel på bølgens topp
ble båret av skummet til masten opp.."*

(Russisk dikt)

Etter at man lenge har sett Oksey fyr, men trodd at det var en lanterne på et annet fartøy, høres plutselig lyden av brenninger. Mot alle beregninger er Ingermannland nær land. Man vender for å seile ut igjen, men plutselig kjennes flere kraftige støt og rystelser i skipet. Skipet blir stående fast med en boe midt under kjølen. Samtidig krenger det kraftig mot lo side og mange skylles på havet. Det står ganske fast. På skansen begynner man å skyte nødskudd. Brotsjøer slår stadig over skipet, en kraftig sjø letter skipet litt, det kanter over til le side og driver av boen. Roret er slått ut av sitt feste og virker ikke. Skipet er ikke under kommando og driver hurtig mot vest.

Det russiske linjeskip 'Ingermannland' på grunn ved Oksey fyr 11. september 1842. (Litografi efter tegning av løytnant A. J. Govorof.)

Gjennom stormens ul høres brått kanonskudd ute fra sjøen i retning OSO (ost-syd-øst) av Flekkerøya. Losene fra Flekkerøy Oldermandskaper (nr.11 og 12) går ut på begge sider av øya. De hører nødskuddene, ser blink og en lanterne sør av Ulvøysund eller Randesundslandet.

Kl.22.15

Kanonade fra sjøen høres tydelig i Kristiansand, at et skip var i nød kunne ikke betviles. Kanonene har stort kaliber. "Constitusjonen" kan det ikke være sier de som har erfaring med slikt.

Ifølge fogd Heiberg i Mandal skal Ingermanland "ha vært 6 miil fra land da de først hørte brenningene fra norskekysten. Etter noen

Ifølge fogd Heiberg i Mandal skal Ingermanland "ha vært 6 miil fra land da de først hørte brenningene fra norskekysten. Etter noen betenkning vendte de så fra land, men i samme øyeblikk støtte skibet, og blev staaende i nogen tid, hvormed kanonaden strax begynte og continuerede intil vandet havde fyldt krut magasinet, og havde Skibet tillige en signal-lanterne....."

Kl.23.00

Fast los nr. 1 **Torkil Olsen** indre **Flekkerøy** går ut Vestergapet med 4 andre loser i åpen losbåt. De må snu på grunn av det stormende været av ONO.

Omtrent på samme tid går fast los nr.1 **Peter Møller Thomassen** fra ytre **Flekkerøy** Oldermandskap (nr.12) ut sammen med 4 andre loser i deres losskøyte. De krysser ut på østsida av Oksøy med 3 rev i seilet. Vannet står til lukekarmen, det bryter på 7-8 favner vann (12-15m). De ser en lanterne drive fort vestover. De er sammen med 3 åpne losfartøy, bl.a. den største båten i Oldermandskapet. Den store båten fylles halvt med vann og må søke inn til Oksøy. Fra Oksøy ser disse (5 loser og 2 losgutter) ei lanterne drive meget fort forbi sør for dem. De hører stadig skudd og ser lysglimt fra kanonene som avfyres. De var der ute ca.1/2 time.

Mandag
12.sept.

Kl.00.30

Sjefen **Løytnant Sigholt**, på Dampskipet "Nordcap" har fyrt opp og går ut i sterk storm og mørke. Capteinene Rydberg og Albrechtson går med ut.

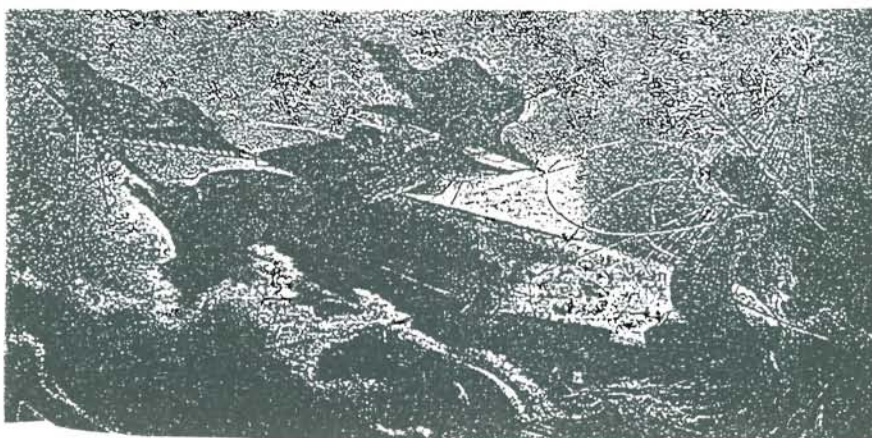
Ombord på linjeskipet har man kastet 2 av ankerne, men de nådde ikke bunn. Kaptein har ved midnattstid gitt ordre om å kappe Stormasta på grunn av sterk krengeing mot babord. Masta knekker 4 fot over dekket. Deretter gis det ordre om at de to siste ankerne skal settes, men heller ikke disse når bunn. En 12-årrers slupp (30 fot lang) bæres akterut på skansen. Utsettelse av båter er umulig under de rådende forhold. Vannet fortsatte bare å stige på tross av iherdig pumping og forsøk på å stoppe innstrømningen av vann. Skipets prest, fader Vasilij forretter nattverden til kvinner, barn

og syke i kapteinens lugar. Fokkemasten hogges ned.

Losbåtene fra ytre Flekkerøy vender tilbake. Alle losene fra Skålevik og Medbø samles. De tar 2 skøyter og to åpne båter for å prøve å gå vestover etter lyden av skuddene som ennå hørtes med forskjellig mellomrom mellom hver salve. Deres hensikt var å oppdage skipet og om mulig å komme opp på siden av det. De må gi opp når de er ca. 1/4 mil syd-vest av Flekkerøya.

Kl.01.00

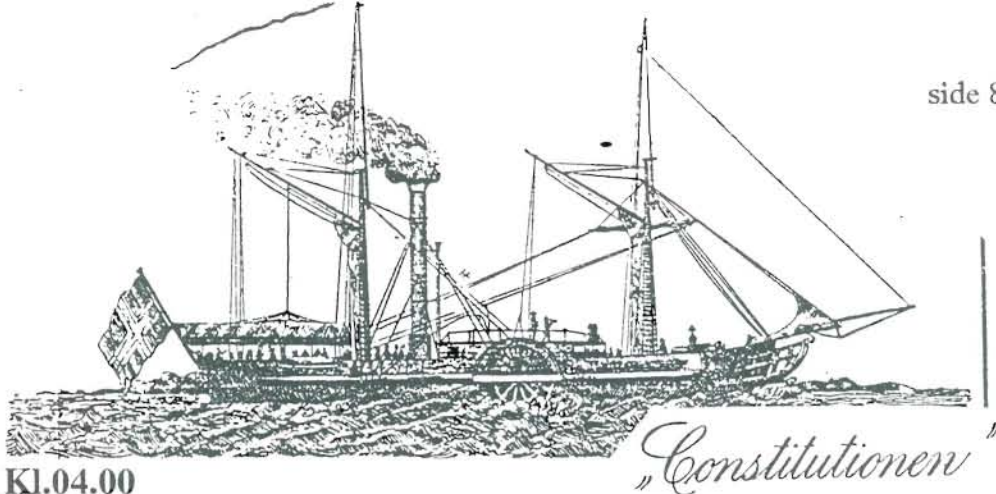
Nødskudd fra "INGERMANNLAND" høres ikke lenger. Fra skipet er det i alt fyrt av ca.100 skudd. Vannet strømmer nå inn på nedre batteridekk og svært mange omkommer. En del kanoner og kuler kastes ennå overbord fra skansen og bakken for om mulig å lette skipet noe.

Kl.03.00

Dampfartøyet "Nordcap" kommer inn igjen til Kristiansand etter å ha søkt utover ved Grønningen. Vindretningen var parallell med kysten, og ved Grønningen var ikke sjøen så høy som lenger ute. Da man kom til havs "hvor man ikke så eller hørte noe, og hvor enhver boring av et annet fartøy var en umulighet, vendte man inn til byen igjen." Inne i byen trodde en ikke at sjøen kunne hindre losskøytene å gå ut. Losskøytene fra Flekkerøya lå inne under land og venter på dagslyset.

Kl.04.00

Dampskipet "Nordcap" går igjen ut. De søker først mot øst mot Randesund etter "Constitusjonen". I byen er slekt og venner engstelige for hva som kan ha skjedd. Senere får de kontakt med Los Torkil Olsen som kan fortelle hva han har sett i løpet av natta. Løytnant Sigholt sender styrmann løytn. Falsen med losbåten til ytre Flekkerøy, derfra var det nå ikke noe å se. Da man litt senere ser det savnede Dampskipet "Constitusjonen" komme østfra vender "Nordcap" tilbake til byen. Dampskipene kommer inn samtidig kl.09.00. Det skal utveksles passasjerer og post. "Constitusjonen" som er blitt forsinket og har ligget over natta ved Hestnes (Grimstad), skal returnere østover etter få timer.

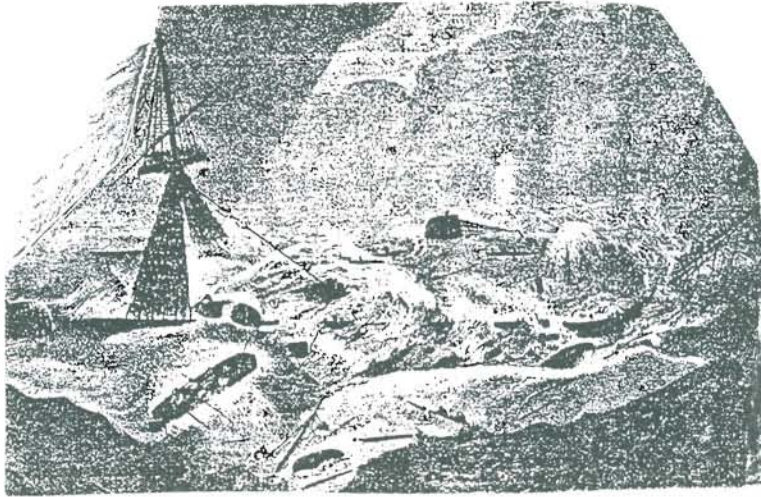
Dagen gryr, to **Flekkerøy skøyter** går vestover den ene tar utkikk på Stangefjellet, den andre, med Simon Fredriksen og Aanen Fredriksen, Erik Nilsen, Jacob Aanensen, David Tønnesen og en losgutt ombord seiler 1/2 mil vest for Ny Hellesund **uten å se noe som helst**. Selv om været har bedret seg noe, så blåser det likevel så sterkt og sjøen går så høy at det er umulig å lense lenger. De må derfor søke inn mot land for så å krysse tilbake. De er hjemme på Flekkerøya kl.11.00 slitne og utmattet etter hard seiling.

I

NGERMANNLAND Kl.04.00 - 05.00

Dagen gryr. Dekket står nå under vann. Folk må svømme for å komme fra Bakken forut til Skansen akterut. Sjansene for å bli slått ihjel eller skylt overbord på veien er meget store. Ennå flere omkommer i forsøk på å klatre opp på baugsprydet, herfra faller folk stadig i sjøen. Sjansene for å bli oppdaget er likevel større og mulighetene for å bruke de få barkassene som ennå er brukbare er tilstede bare sjøen vil gi seg. Omtrent på denne tid er det at sjefen kaptein Treskin etter å ha blitt skylt overbord flere ganger, blir tatt

opp av en noe istykkerslått 12-året slupp som er skyllet bort fra vraket. Premierløytnant Dergatchef er også ombord her sammen med flere matroser.

Fartøyet øses tomt, noen ror og det bærer vekk fra vraket og mot land. Sjefs-sluppen (giggen) satte av fra vraket på samme tid.

UDØ- OLDERMANDSKAP

LANDØY Kl.04.00 - 05.00

mandag 12.sept. Matros **Jens Elias Pedersen** (30) vekkes av sin kone **Tone Elisabet**. Datteren Gurine, snart 3 år, er syk og har gitt dem begge en urolig natt. Nå har i tillegg en fugl begynt å kakke på vindusruta - det varsler død og ulykke. Jens tar trøye og sydvest på, triver farens langkikkert og begir seg ut i stormen. Etter sju - åtte minutter er han på **Lille Vardefjellet**, et av flere gode utkikkspunkt på Landøy. Han retter blikket utover mot **Foreboene** og videre mot **Oddefjorden** og der- ute i syd-sydvest, ca.1 mil fra kysten ser han noe merkelig. Kan det være en galeas som sleper en kantret brigg eller skonnert? Han skynder seg ned og vekker los **Giert Aanensen** (39) eldste sønn av **Aanen Giertsen** (66) (gamlelosen). Aanen har vært los fra 1795, da var han bare 19 år gammel. Giert går med opp på utkikken- ja, her må noe må gjøres!

KL.05.30

Seks av elleve voksne mannfolk på Landøy er klare til å gå ut med øyas største losskøyte "**TORDENSKJOLD**", en dekksbåt på 3,5 com.lester. Den er kjøpt på bestilling fra Grimstad i 1833 av **Aanen Giertsen** og **Giert Aanensen**. Ut sammen med disse to går los **Aanen Andersen**(59), los **Gunvald Hujesen**(47), dreng **Gabriel Nilsen**(23) og tidligere nevnte matros **Jens Elias Pedersen**(30). Stormen er fortsatt så voldsom at de må ha 3 rev i storseilet og 2 i fokka, og det selv om de har rom vind og går med "avfiredede skjøter".

KL.06.00

Tollvakten i Ny Hellesund lenger øst, melder at "intet skip er at se på sjøen."

Omtrent på denne tida er også **ROSNESE LOSENE** klare til å gå ut til vraket av "Ingermannland". Her var det los **Rasmus Ouensen**(43) og matros **Jacob Andreas Jacobsen**(25) som var så tidlig oppe på utkikken denne stormfulle mandags morgenen. Losskøyta gjøres straks klar, og foruten de to nevnte, går også disse losene med ut: los **Torje Ingebretsen**(64), los **Peter Torjese**(36), los **Mickal Ouensen**(33) og matros **Carl Edvin Eliesen**(29). Rosnes skøyta får kontakt med Landøy-skøyta, og følger etter denne med få kabel- lengders avstand.

Over på den andre sida av Våa, på **FARESTAD** ser de at noe er i gjærde hos Rosneslosene. De gjør også klar sin losbåt, antagelig er navnet "**LAXSEN**", og seiler etter Rosnes skøyta med tre mann ombord. Disse er **Rasmus Salvesen**(28), **Salve Evertsen** (30), begge ennå reserveloser, og matros **Christen Salvesen** (24). Disse følger etter Rosnes skøyta på noen kabellengders avstand.

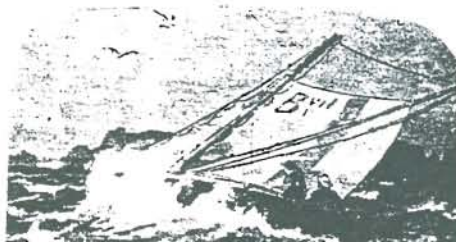
KL.07.00

LANDØYSKØYTA er først framme ved vraket og de andre to losskøytene følger kort tid etterpå. Vraket er nå i posisjon 11/2 til

2 mil syd-vest av Ryvingen fyr. Stormen og sjøgangen er fortsatt så stor, og vraket så omgitt av vrakrester at det er umulig for losskøytene å komme så nær at de kan ta ombord folk. Skøytene bauter omkring vraket en times tid. Noe vrakgods plukkes opp bl.a. noen køyer. En delvis istykkerslått livbåt kommer seg løs fra vraket og driver mot friere farvann. Ombord er Båtsmannen Zavjalof sammen med 8 menn og en kvinne. Landøyskøyta får sleper ombord, og ved å hale livbåten opp mot akterenden på losskøyta greier losene med store vansker å berge russerne ombord. (I 1903 skrev kemner Johan Eeg at kvinnen var en offisersfrue. Da "Lena" kom inn med hennes mann i live dagen etter, ble det jubel, dans og omfavnelse, for øynene på storøyede mandalitter. Det er kanskje derfor tradisjonen på Landøy kan fortelle om kvinner kledd i fine krinolinekjoler på vraket. Det har nok gitt varig inntrykk å få ei av kvinnene opp i Landøyskøyta. Livbåten må de bare la drive. Den er alt for stor og tung til å kunne slepes i de rådende værforhold. Loskøytene har mer en nok med å greie seg "i løs og ledig tilstand". Båtsmannen har kone og barn igjen ombord, men å berge noen direkte fra vraket er aldeles umulig. På dette tidspunkt ligger "Ingermanland" med baugen nesten rett mot vind og strøm østover. Vannet står så høyt at bare 1/2 fot av bakken og skansen er over vann. Bare aktermasta (mesanmasta) står igjen og rær og andre rundholter veltes og kastes i sjøen i og omkring skipet. Under et forsøk på å nærme seg akterenden på vraket med losbåtene, ble det nærmest panikk ombord, mange ville forandre plass og omkom. En primerløytnant Nazimof kastet seg i sjøen for å nå losbåten, men avstanden var for stor og han gikk under.

Kl.08.15

LOSENE fra Landøy, Rosnes og Farestad tar kontakt med hverandre. De kan ikke utrette noe under de rådende forholdene, her må kraftigere båter settes inn. Det beste de kan gjøre er å melde fra om det de har sett. De setter alle kurs for Mandal. Vraket befinner seg på dette tidspunkt omtrent 2 1/2 til 3 mil syd-sydvest av Lindesnes.

Kl.09.15

Losbåtene kan ennå ses fra "Ingermanland". Halvparten av Hytten er ennå over vann, Mesanmasta er full av mennesker. Vinden synes å avta noe, men bølgene går like høy

Kl.12.00

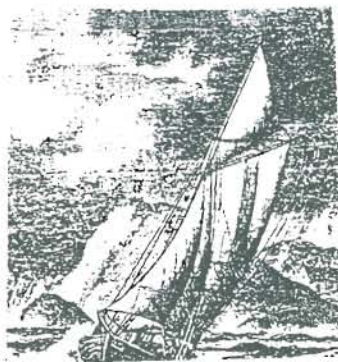
En stor engelsk brigg med barkasser på dekket nærmer seg hurtig på styrbord side. Et nytt håp tennes hos de skipbrudne russerne. men det umenneskelige skjer - briggen øker farten og seiler forbi.

Ca.Kl.13.00

Stormasta som har ligget langs babord side begynner å drive av. Ved merset på denne klamrer **sekondløytnant Bubanof** seg fast sammen med 15 matroser. **Underoffiser Nemunroi** og 12 matroser sitter i vann til under armene på skipets varerundholter. De har sjefs-sluppen ved siden og er iferd med å drive av fra skipet. Av disse berges alle unntatt to ved at de halvdøde strander på kysten. Vind og sjø er fortsatt kraftig. Dette kan illustreres med følgende beretning fra Ny Hellesund: **Skipper Frost** fra Fanø i Danmark har ligget i sundet fra fredag 9.sept. med sin jakt "Enigheten" 11 com.lest. Han har sluppet opp for før til lasten som består av kveg og får. Disse skal leveres i Kristiansand. Da han ikke kan gå mot det stormende været, må han seile inn til Høllen og transportere dyrene på landeveien til byen.

Kl.16.00

Et losfartøy nærmer seg vraket. Håpet tennes igjen ombord. Loskøyta styrer mot stormasta som er drevet langt bort fra skipet og tar ombord de overlevende der. Å redde folk fra vraket, ville være det samme som "å ødelegge seg uten nytte", sier Govorof i sin bok, Sjøen er fortsatt svært høy. For tredje gang brister et håp om redning. Loskøyta er kommet ut fra Loshavn og en av losene ombord er **Abraham P. Tønnesen**.

x Dedekams hus

Mandal kring 1840. Teikning
av Samuel Andersen. Foto:
Riksantikvaren, Oslo.

Kl.17.00

Landøyskøyta kommer inn til Mandal. De andre losene fra Rosnes og Farestad kommer inn omtrent samtidig. Losene gir så straks beskjed til Karantene Komisjonen og derved til den russiske konsuls agent i Mandal consul Niels Salvesen. Da Salvesen i første omgang synes å vegre seg for å ta noe initiativ på egen hånd, henvender mange seg til kjøpmann Dedekam. Dette gjelder blant annet ¹Foged Heiberg, Pastor Lassen og Apoteker Hilmers. Kjøpmann J.A.Dedekam reagerer med en gang positivt og setter igang redningsforberedelser med en av sine nedriggede skonnerter.

Kl.19.00

Matrosene fra Rosnes-skøyta Jacob Andreas Jacobsen og Carl Edvin Eliesen drar til **Svinør** sammen med bl.a. styrmann Tørres Willumsen (22år) og hans bror Nicolay. De to siste er partsredere i sluppen "**Lena**". Det er også en femte person med. Den tredje eieren, kjøpmann Thorsen sender med dem en del proviant til bruk ved den påtenkte redningsaksjonen. (Hr. Willumsen, hovedrederen, hans bror og mannskapet stiller ingen betingelser eller garantier - på linje med losene som gikk ut, risikerer de liv og eiendom for å hjelpe mennesker i nød. Det samme gjelder skonnertens eier og mannskap.) Det er slike som fortjener størst annerkjennelse, skriver datidens aviser.

¹eller den konstituerte foged Simonsen.

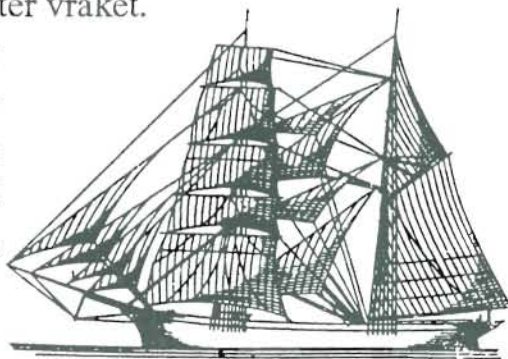
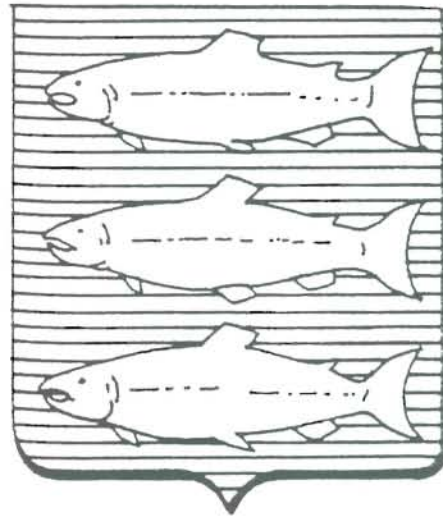
Mandag kveld i Mandal.

Det er stor aktivitet på ladestedet. Sluppen "Lena" sendes ut etter garanti og tegnede andeler fra flere personer. Konsul N.Salvesen som er den russiske agent i Mandal vegrer seg for å ruste ut noe redningsfartøy for egen regning, men vil bidra med en andel sammen med andre.

På et møte hos han om kvelden deltar kjøpmann Jonston, Tønnes Wattne og faren konsul Tobias Wattne. Disse henvender seg til Hr.kjøpmann Silluf Thorsen Haga angående bruk av en rigget skonnert som lå ved hans brygge. Thorsen mener en klargjøring av denne vil ta for lang tid. Han foreslår da at de bruker sluppen "LENA" (12 1/2 com.lest. 16 trelester) som føres av skipper N.Nicolaysen(46år) Denne ligger seilklar i Svinør. Thorsen eier 1/4 part i den og etter en stund går han også med på å ta part i risikoen ved foretaket mot en garanti på 100 Spd. Tønnes Wattne tegner også en andel for konsul Andorsen som ikke er tilstede.

Disse herrer innrømmer ved en senere anledning at også **Hr.Dedekam** fortjener ros for å ha **utrustet sin skonnert**, men de benekter det som noen har hevdet, at Dedekam gjorde de første anstrengelser eller at hans initiativ hadde noen innflytelse på deres egen anstrengelse i så måte. **Los Salve Evertsen** og **Rasmus Salvesen** fra Farestadskøyta som nylig hadde forlatt vraket, seilte ut med denne skonnerten på leiting etter vraket.

De fant det ikke for de holdt en for lite vestlig kurs. Dedekams skonnert-**"JANUS"** var bemannet med 12 mann medregnet de to losere, og med kapt. Bessesen som fører. De klargjorde skonnerten på 6 timer.

SKONNERT

Fogden i Lister opplyser senere at det denne dag den 12.sept. blir berget inn til Lister en skipsbåt med 1 død og 19 levende menn ombord, deriblant var skipssjefen Treskin og premierløytnant Dergatschef. De kom inn i nærheten av gården Kviljo ved Lista fyr mandag ettermiddag. Noen måtte bæres i hus.

Kl.22.30

Et mindre fartøy begir seg ut Mannefjorden i mørke natta. Det blåser ennå hardt- sterk kuling fra ost-nord-ost og regn i luften. Dette er det tredje fartøyet som utrustes fra Mandal. Det er sluppen, også kalt kutteren eller bare Dekksbåten,

SLUPP (KUTTER)

"**Hjorten**" (6 1/2 com. lest,- 8 1/2 trelester). Eier er **Andreas Bentsen** (25år) og med seg ombord har han skipperborger **Bernt I. Reiersen**, **R. Reinert Reiersen** (36 år), handelsmann **Peder Pedersen** og styrmann **Christopher Kjelsen**. Sluppen seiler en del med trelast til Danmark. Den kom sist inn fra Viborg 2.august. Losskøyta "**Aalen**" går ut med reservelos **Peder Jacobsen Kleven**, los **Abraham Gundersen Mandal** og drengen **Olle Willumsen Kleven** ombord. De finner ikke vraket.

Kl.23.00

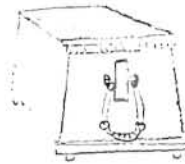
J.A.Dedekams skonnert "**JANUS**" går ut bemannet med 12 mann. **Haagen Gundersen** er med på denne turen. I en søknad om støtte fra legatet i 1888 når han er blitt 71 år sier han ,-"vi var *de første* som gikk ut for å Redde Mandskabet, men på grund af Losernes Feilagtige underetning kom vi forlangt på Søen så vi ikke fant Vraget."

Kl.23.30

"**Hjorten**" er på siden av Mandals Ryvingen og de kan se Lindesnes fyr. De styrer så syd til vest til de ser Markø. fyr (nedlagt nå) om styrbord.

Kl. mellom 12.00 og 01.00 -midnatt etter foegd Heiberg tidsangivelse.

"Lena" letter anker på Svinør havn. Det er meget mørkt og blåser hardt fra O.N.O. I alt 8 mann ombord. I tillegg til de vi tidligere har nevnt er det Jens Nicolaysen bror av skipperen Nicolay Nicolaysen, Anders Tobias Gundersen og Mathias Schøth Gabrielsen. "Lena" reiste til London med trelast og et parti gamle møbler den 8.aug. og kom altså hjem til Svinør, skipperens hjemmsted, på lørdag 10.sept.

Tirsdag
13.Sept.

Kl.01.00

"Hjorten" er tvers av Lindesnes og Merkø fyr; den halser til og fra land. (Har ikke noen av losene med).

"Lena" passerer Udvaar- Neset fyr i sikte. Setter kursen vest til syd med fart 6 1/2 mil. "Det blåser stivt", sier Nicolaysen.

Kl.03.00

Den russiske konsul i Kristiansand **Dan. Isaachsen** mottar melding fra Niels Salvesen i Mandal om at et russisk orlogsfartøy driver fylt med vann langs kysten. Noen av mannskapet skal være reddet og brakt inn til Mandal med ei losskøyte. Fartøyet drev da som vrak 2-3 mil SV av Lindesnes.

Daniel O. Chr. Isaachsen.

Kl.04.30

"Hjorten" styrer vest-syd-vest. Vinden spakner "flauer av". De finner vrakgods bl. a. ei kiste eller kasse.

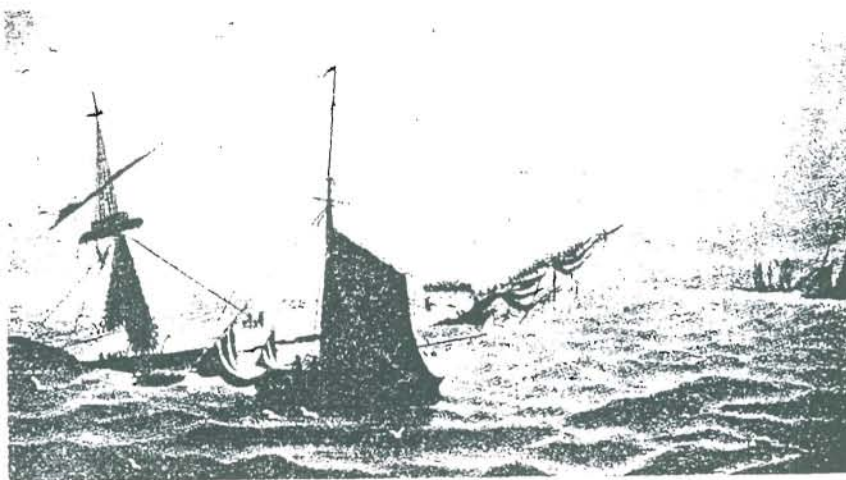
"Lena" Dagen bryter fram det er 13.sept. Fra "Lena" ser de noe i kikkerten, men det er ennå for mørkt- seil? Snart ser de bedre - **De har funnet det!** Der er vraket med en mengde folk på bausprydet, i riggen til mesanmasta og akterut.

Kl.06.00

Dampskipet "**Nordcap**" går ut fra Kristiansand for å søke etter vraket. Mennesker såvel som gods og skip skal så vidt mulig berges.

Kl.07.30

"**Lena**" er framme ved vraket og redningsarbeidet, ved hjelp av lett båten, settes igang. Posisjonen på dette tidspunktet blir antatt å være 6 mil syd-vest av Lista. Under god disiplin dras båten fram og tilbake mellom vraket og sluppen. To fra "**Lena**"s mannskap er med i lett båten sammen med en russisk offiser på hver tur. En russisk løytnant Rennenkamp kan tysk, og det er til god hjelp. 6-7 personer overføres til "**Lena**" hver gang. Dette pågår fra Kl. 08.00 til 14.00.

Fra redningsarbeidet efter «Ingermanlands» forlis. (Litografi efter tegning af løytnant A. J. Gorchakov.)

Kl.12.00

Ombord på "**Hjorten**" ser man nå vraket i det fjerne. Snart kan de se mennesker ombord.

Dampskipet "**Nordcap**" er innom Lista og får med seg los **Abraham P. Tønnesen**. Han har sett vraket om kvelden den 12., da det med en mast lå i drift vestover. Vraket var da 4 mil av.

Kl.14.00

"**Lena**" har nå tatt ombord 183 mennesker og kan ikke ta flere. De

har fått ombord en del offiserer bl.a. "forfatteren" Govorof, sjefens kone Maria og en stor pengebilde som har sin egen oppasser Jacob Wasiljeff. Gjennom løytn. Rennenkamph gir N. Nicolaysen beskjed om at to andre redningsfartøy kan ventes fra Mandal, så alle vil bli berget. Da Rennenkamph kom ombord som sistemann var "Hjorten" i sikte.

"Lena" forlater vraket, vinden er nå ost til syd flau og stille. De skipbrudne russere blir bevertet med varmt øl, kaffe, te, smør og brød. De får også skiftet til tørt tøy så langt det rekker.

Kl.14.30

"Hjorten" styrer aktenom vraket og får trosse ombord. Setter ut lett båten. I denne går Pedersen og skal organisere bergingen. Han får kontakt med en av russerne som kan svensk, og sammen med en underoffiser holder disse disiplin under redningsarbeidet.

Kl.15.00

"Hjorten" har fått ombord **120 personer** og kan ikke ta flere. Sluppen har på dette tidspunktet Lista i nord-ost på kompasset i avstand 6-7 mil. En av de som er berget, underoffiser *Agathon Tschwabieroff*, forlanger å komme tilbake til vraket og sine kamerater når han ser at ikke alle kan bli berget. De er nødt til å føye ham. Det fortelles også at han skal ha vært den siste som ble reddet ombord i "Nordcap" senere. Hans edle oppførsel står i sterk kontrast til skipets offiserer forøvrig. Blant de 120 ombord på "Hjorten" er det nå 3 underoffiserer. Skipper Bentsen lar folkene på vraket beholde lett båten. Kort tid etter at de har forlatt vraket, de er kommet ca. 1/2 mil, ser de at dampskipet "Nordcap" kommer til unnsetning.

CA.Kl.15.30 (16.30 Chr.Post.)

Dampskipet "Nordcap" tar ombord de resterende **150 mennesker** ombord på vraket av INGERMANNLAND. Posisjonen oppgis til omtrent 9 mil V til S av Lista. Da skipet var sunket så dypt at også bakken sto under vann, hadde mannskapet reddet seg på Skansen, Sprydet og opp i mesanmasten. Redningen gikk rolig for seg ved

hjelp av lett båten, og ombord gav man dem så god forpleining som mulig. En forsøker deretter i ca 2 timer å taue på vraket, men uten nevneverdig fremgang. Det går ikke, og de skipbrudne må til lands for å få skikkelig legehjelp, proviant er det også lite av.

Stavanger Amtstidende melder at det denne dagen (tirsdag) kom i land 5 mand i en skøyte til Egersundsøen.

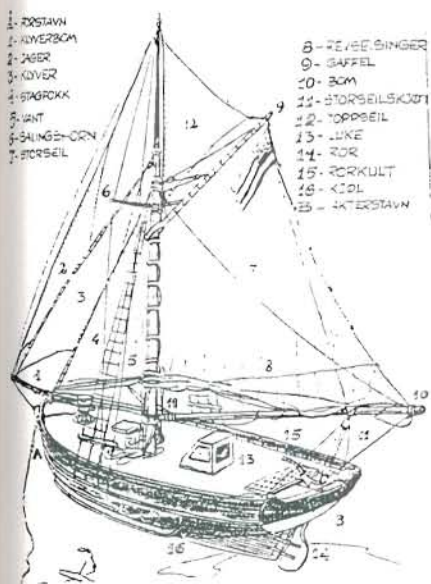
Senere skal en båt med 9 mann og en kvinne ha kommet inn til Haar på Jedderen. Ryktene sier at enkelt av disse allerede skal være døde p.g.av påkjenningene de har vært igjennom.

En minnestein på Varhaug kirkegård over omkomne sjøfolk, forteller at det der skal hvile 9 russiske marinefolk fra Ingermannlands forlis der. Tre av disse skal være kommet inn med båt til gården Aasland 13.sept.

Senere er det opplyst at 15 mann på en flåte ble reddet av et handelsfartøy og brakt lykkelig til Kjøbenhavn.

Tirsdag 13/9 melder tollstasjonene på kysten om: Godt vær, mild og overtrukken luft med stille eller svak vest vind. Natt til onsdag - meget mørkt, vinden omløpende og stille.

Kl.22.00

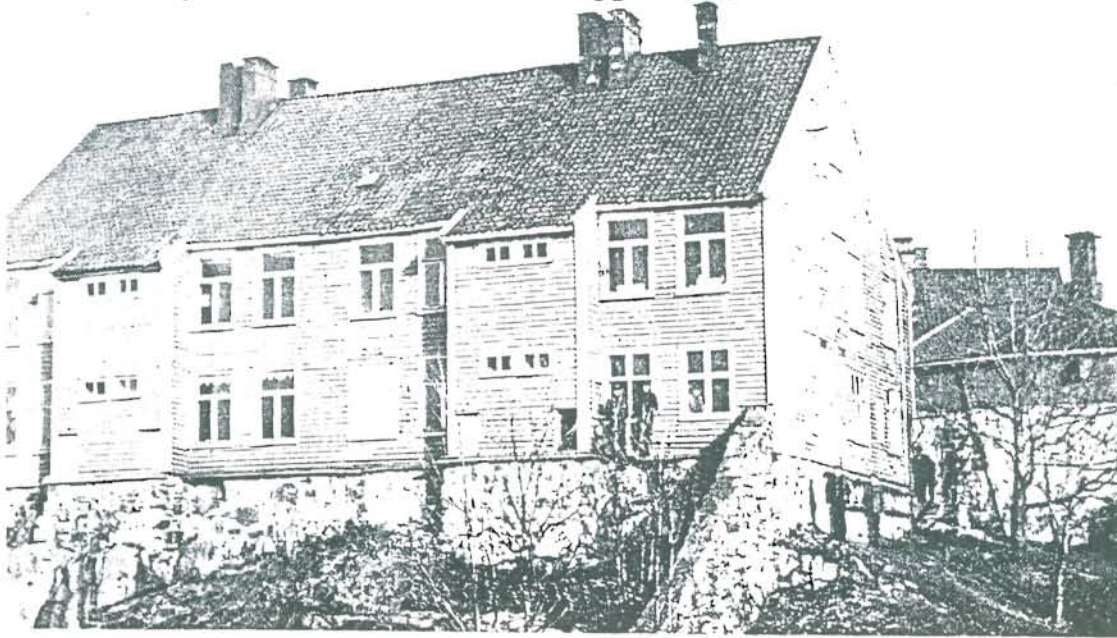

"Lena" har nå syd-vest svak vind. Kvelden har vært fin og russerne har vært på dekk i puljer for få frisk luft og for å nyte det fine været. Russerne vil gjerne hjelpe og tilbyr seg å slepe sluppen ved hjelp av lett båten. De forsøker, men det er lite hjelp i det. Russerne sliter seg bare ut, og de er svake nok fra før. Nikolaysen får dem ombord igjen. Båtsmannens barn som moren så tappert har kjempet for å redde synes tilsynelatende å dø på vei inn til Mandal, men det levde likevel ved ankomsten til byen. Dette var det eneste av 8 barn som overlevde.

Onsdag
14,Sept.

Kl.04.30

"Nordcap" kommer til Kristiansand. To er døde på tilbaketuren. Fire er syke. De overlevende 148 legges inn på

Odderøya, lasarettet, senere brukt som soldatkvarter.

lasarettet på Odderøya. En av disse dør senere. Alle er i en elendig forfatning. De som er best kledd har bare en grå kittel på seg; de øvrige var dekket med filler og innsvøpt i flaggstykker eller nesten ganske nakne. Ingen har reddet noen annet enn det de har på seg. Leewy skriver i sin bok nr.11:" Lasarettet kommer igjen i bruk, ikke på grunn av kolera eller pest, men p.g.av Ingermannlands forlis. Ca.300 ble innkvartert der. Noen mener at det var disse russere som sådde den mengde løk som senere i lang tid fantes rundt omkring på Odderøya. Der skal også av og til være funnet russiske mynter der ute."

Kl.08.00

"Hjorten" kommer inn til Korshavn for å skaffe noe å spise til de reddede russerne

Kl.09.00.

"Lena" passerer Nese onsdag morgen 14.sept.

Kl.10.30

"Lena" er tilbake i Mandal. På land blir de reddede godt mottatt og raskt innkvartert. Vinden er vestlig med godt vær. De får hjelp av mange til å buksere sluppen inn til Sl.Thorsens brygge.

Kl.12.00

"Nosdeap" går inn i sin vanlige rute igjen i Kristiansand.

Kl.15.00

"Hjorten" kommer inn til Mandal med 120 mann. Tollbetjenten noterer: Utmerket godt vær - svak vest vind. Og idet den kommer seilende blir det gitt ordre fra consul Andorsen om at de skal legge til ved hans brygge.

Fogd Heiberg har i sitt arkiv en liste over innbrakte personer til Mandal:

Stabsoffiserer	-----	1
Andre offiserer	-----	10
Under offiserer	-----	17
Matroser og Artillerister	-----	276
Seilmager	-----	1
Bøker ?	-----	1
Børn	-----	1
Fruentimmer, hvoriblant Capteinens kone		6
Tilsammen	-----	<u>313</u>

Det er videre for ham ..."en kjær plikt at kunne tilføie at enhver av Mandals Innvaanere efter evne gjorde sit for at lindre de ulykkeliges Nød, dels ved at give, dels ved at låne dem klede til at skjule sig med, da mange var nesten nøgne, kuns indsvøbte i flaggstrimler og andre pialter."

De reddede ble straks etter ankomsten gitt mat, drikke og klær. Deretter ble de innkvartert rundt om i byen. Alt dette ble organisert av Hr.Consul Salvesen. Av de som var berget iland i Mandal var det 42 som var syke og forslått. Disse ble behandlet av distriktslege **hr. Doctor Bull**. Han hadde også tilsyn med offiserene som var mere og mindre medtatt.

Kl.16.00

"Nordcap" kommer til Kleven. Den er igjen i rute på sin reise fra Kristiansand til Trondheim.

Torsdag

15.sept.

På karantene - lasarettet på Odderøya er registreres 7 syke, men de er i bedring.

Dagen etter at "Lena" kom inn til Mandal ankom konstituert amtmann Falck (for Sem) til Mandal. Han var sammen med Kapt. Albrechtson, denne ble sendt videre vestover dagen etter for å lede et eventuelt redningsarbeid sammen med en Skippper Harris fra Farsundsområde. I Mandal mottar Falck de 11 offiserene som kom inn med "Lena". Disse gir sterkt uttrykk for takknemlighet overfor den mottakelsen de har fått i Mandal. De sa at innbyggerne nærmest kappet om å overgå hverandre i å gi de skipbrudne hjelp. De er innkvartert rundt omkring på ladestedet, der alle hender straks ble satt i bevegelse for å skaffe klær og sko. Mange var nesten nakne ved ankomsten. Pengekista som har vært bevoktet og forsynt med Fogdens segl åpnes, og oppi denne er det 5 mindre kister med penger. Det er 12.950 rubler i banco, eller 3.700 sølvrubler. Dette tilsvarte omtrent 24.000 Spesidaler. En normal bergelønn for dette ville i datiden utgjøre fra 1/4 til 1/3 av verdien, altså 600 til 800 Spd. Da bergerne fikk høre at pengene var mannskapets lønningspenger frafalt de likevel ethvert krav på noen av disse pengene. Kisten ble overlevert sjefen Treskin da han ankom fra Farsund.

På dette tidspunktet forteller fogden i et brev til Amtet at .."Da et

temmelig almindelig Rygte anfører Lodsernes Færd i denne Sag som mislig, forbeholder jeg mig efter nærmere anstillet Undersøgelse at indkomme med Indberetning herom, forsaavidt dertil maatte finde tilstrekkelig grund. "Vi vet at han sannsynligvis fant denne grunnen.

Losene ble innkalt til vitneforhør beordret av amtmann Sem. Losenes beretning viser at de i høyeste grad kunne være bekjent av sin handling. Det fører likevel til at de samme personene uteglemmer dem på listen over de personer som skal belønnes etter innsatsen med å berge menneskeliv under forliset. Legatspenger tildeles oftest også bare sjømenn fra Mandal, Kleven og Malmø.

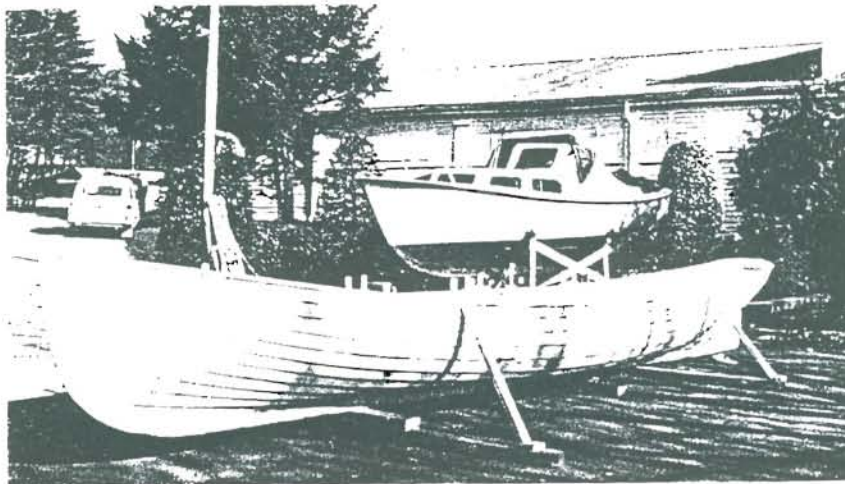
Statsråd Vogt påpeker noe av dette i et brev til fogd Heiberg den 27.feb 1843. Han viser til at pressen (Morgenbladet bl.a) beklager at ikke de losene som var først ute ved vraket er blitt belønnet av keiseren. Selv sier han ..."det er formentlig en kjensgjerning, at hans ankomst (Aanen Andersens) til Mandal gav den første Anledning til, at der derfra føjedes foranstaltninger til Redning..." Det fremgår videre i hans brev at losene på "Tordenskjold" må stilles på linje med "herrene Nicolaisen og Bentsen og deres Mandskab, thi han har da været det lykkelige Redskab for den sames paafulgte Redning ved hine Mand, som altsaa uden han ikke ville være kommet i det tilfelle, at de ville have kunnet gjøre seg fortjent til den Belønning, som nu, visstnok med fuld rett, er blevene dem og deres Mandskab til Deel." Vi vil i ettertid også kunne si: Hva med Rossneslosene og Farestadlosene? Begge gikk ut .De første var også på heia. De reddet ikke menneskeliv, men utsatte seg for den samme faren. De brakte melding til Mandal.

To av Rossneslosene fikk belønning. De fikk en mannspart ombord på "Lena" ca. 53 Spd. hver tilsvarende 111 rubler.

Fredag 16.sept

"Likene av tre menn tillige med seks andre der såvidt skjønnes være russiske soldater, som kom i land med en baad den 13. dennes ved gaarden Aasland, ble denne dagen nedsatt på Varhaug

kirkegård. Disse tre døde av strabasene, hunger og kulde. En kvinne fulgte dem."

Giggen fra det russiske linjeskipet «Ingermanland» som forliste i 1842, er enna i behold. Her ser vi den på en batutstilling i Stavanger.

Fredag kveld.

Ingermannland er observert utenfor Haar prestegjeld på Jæren med mesanmasten stående opp fra vraket. I løpet av den følgende natten er en mesanmast drevet inn til kysten. Kaptein Albrechtson som skal lede redningsarbeidet der vest, konstaterer at det er mesanmasta til et linjeskip. Konklusjonen er at **Ingermannland er gått ned**, masta som ikke bærer noe tegn på brudd har flytt opp. **Det sies at vraket ligger på Siregrunnen 2 mil tilsjøss av Jæren på ca. 80 favners dyp.** Det er ingen fare for skipsfarten medmindre vraket skulle flytte seg på grunnen og komme nærmere kysten. Stavanger Aftenblad sier i en artikkel 16.sept 1941 at linjeskipet gikk til bunns utenfor Revetangen.

Samme dag står denne annonsen i Christiansandsposten:

Læs her !

For 2 à 3 større Skibe, gode i enhver Henseende vel udrustede, er fragt ledig med russiske matroser at erholde til Kronstadt; Det nærmere avgjøres med D. ISAACHEN.

Lørdag17.sept

INGERMANNLAND har ikke vært å se. Albrechtson reiser tilbake til Kristiansand.

På Kristiansand kirkegård begravnes denne lørdagen de 3 døde matrosene som kom til byen med "**Nordcap**", den ene døde etter ankomsten De to andre før. De ble fulgt til grava av 40 landsmenn.

Etter Carl Johans kongelige befaling, opplest av Statholder Løvenskjold, var det 10. ordentlige Stortinget til ende i dag Kl.11.00.

På **Lunde Tingsted** er det denne lørdagen vitneforklaring. Det er N.Nicolaysen, Tørres Willumsen, Andreas Berntsen og R.Reinert Reinertsen som gir sine forklaringer. De overleverte 303 reddede russere til konsul N.Salveset for videre innkvartering og forpleining.

Bildet fra Kirkeheia slik den ble tegnet av et besetningsmedlem ombord på en svensk korvett som besøkte stedet i 1859.

Søndag18.sept

Dampskipet "Constitusjonen", Kapt.Rørdam, kommer til Kristiansand og med skipet er stortingsmennene: biskop v.d.Lippe med datter, Ueland, Monsen og Evensen. Brev sendes fra Amtet til Mandal Fogderi angående transporten av skipbrudne til Christiansand. Vedlagt følger kopi på fransk til fru Treskin slik at hun kan oversette dette til sin mann.

Torsdag22.sept

Russerne går til Kristiansand.

Kl.7 på kvelden kommer den første avdeling russere på 158 personer gående til Kristiansand. Herav kvinner, et barn og 5 offiserer. Treskin og offiserene hadde avslått tilbud om transport med dampskipet "Constitusjonen". Som grunn til dette angir sjefen at han ønsket å "forfriske folkene" og at det gav dem anledning til å bese en del av landet. Fogderiet og lensmennene ble beordret til å ledsage russerne på veien for at de alle steder skulle få en god og vennlig mottakelse. Konstituert Politibetjent **Søren Svendsen** ledsager avdelingen fra Mandal og fram til "Kanalen ved Gravene", der var det gjort forberedelser til å ferge dem over til Odderøya. Her ble de anvist kvarter på Lasarettet.

Fredag23.sept

Ut på kvelden kommer andre og siste avdeling med russiske skipbrudne til stiftstaden. Det er i følge Mandal Fogderi 164 russiske matroser og 6 offiserer. Disse blir ledsaget av Lensmand **Aanen Aanensen Valand**.

Fogd Heiberg ankommer samtidig med de russiske offiserene fra Mandal og tar inn på **Britania - Hotell**. Her innkvarteres også Paul Treskin m/frue, Oberst (Konstruktør) Erschoff (Jershoff), sønnen som er løytnant (mistet en annen sønn i forliset) og løytn. Govorof som senere skrev om forliset. På hotellet **Stadt - Hamburg** bor Chegorin, Dubinski, Wasiljeff, Dergatchoff, Levin og Andrew.

Hos **Frellsen** bor den russiske offiser **Rennenkampf** og den russiske agent i Mandal, **Nils Salvesen**. Hos **Westerhus** offiseren **Skonw** (?) og en russisk matros med aner (av adel?). Hos **madam Olsen** tar skysskarene inn. Det er **Hans Larsen**, **Børuf Olsen**, **Tønnes Pettersen** og **Gabriel Knutsen** fra Mandal.

Skipskaptein **Nicolai Nicolaisen** på "**Lena**" har tatt inn hos **madam Baardsen** sammen med sin styrmann og 6 matroser. Enten er det han eller skipper **A. Bentsen** som har hatt en noe forstemmende opplevelse da de på torsdagen reiste landeveien fra Mandal til **Kristansand** for å avgi sjøforklaring. Da de kjørte forbi russerne ble de oppmerksom på et par av de reddede kvinnene som var helt utmattet og nesten forbi av kulde. De ville derfor av medlidenhet ta dem opp i vogna, men offiserene som ledet avdelingen rev kvinnene ned fra vogna og befalte dem å fortsette til fots.

(Var det slik behandling den vanlige russer var vant til, kan man godt forstå at deres opphold i Norge har gitt dem varige, positive inntrykk. Få av dem var vel vant til å møte en slik deltakende og oppmerksom behandling som de fikk både i Mandal og på **Odderøya**.) (Artikkel forfatters kommentar.)

Skipperne på "**Lena**" og "**Hjorten**" møter opp hos **Notarius publicus** i **Christiansand** og gir sine forklaringer sammen med mannskapene. De møter begge med ferdigskrevne rapporter som er datert 14.sept.

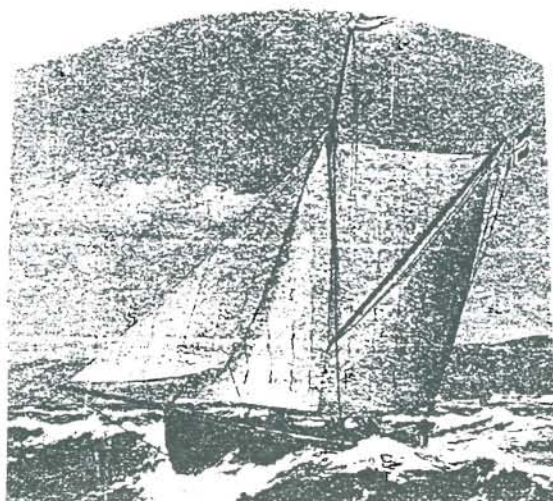
Lørdag24.sept.

Lørdag ettermiddag innkom en russisk korvett, "Schlupp Tverrtsa", ført av captein-løytnant Tschepiloff. Den salutterer festningen med 7 skudd og festningen svarer med 7 skudd. Dette er et av Ingermannlands følgeskip innrettet som transportskip. Det er et betydelig antall folk ombord, en del kvinner og en mengde (provisjon ?), ammunisjon osv. Sjefen ombord fikk høre om forliset da han kom inn til Gøteborg, og han reiste da straks til Kristiansand.

Mandag26.sept.

På **Mandal Tingstue** er retten satt med konstituert sorenskriver B.Nannestad som administrator. Rettsvitner er T.Endresen og Gulof Knudsen. Det skal opptas en form for sjøforklaring etter forlangende av amtmann Sem. Han vil på linje med enkelte øvrighetspersoner i Mandal gjerne vite hvorfor ikke flere kunne reddes med losskøytene fra 9. Oldermannskap. Losene legger fram sin beretning på en overbevisende måte, og avisartikler i Kristiansandsavisene berømmer deres innsats.

I Mandal har ...*"folk som går på land og hjemme i deres stue, talt med miskjennelse og baktalerisk sladder om losene og om hva som kan gjøres ute i et hav hvis voldsomhet og raseri de ikke kjenner."* Omtrent slik formulerer los Aanen Andersen Landøy seg i retten. Han er losenes hovedtalsmann i saken. Han får langt i ettertid en russisk medalje, men han gjorde jo heller ikke sin innsats bak et skrivebord på de offentlige kontorene.

Torsdag
29.sept.

Overlosen i Kristiansand publiserer en artikkel der han formulerer seg omtrent slik: *"Dersom redning ved hjelp av losskøytene og losene langs vår kyst kunne vært mulig ved denne ulykken, så er jeg sikker på at det ville vært gjort. Det er nettopp i uvær og ved andres nød at losene søker sitt brød. De er heller for dristige til å seile på sjøen enn for fryktsomme, det vitner de mange losenker og farløse om."* Han sier videre at losene på Flekkerøya og nabodistriktene Ulvøysund, Randesund og Ny Hellesund var så virksomme som man kunne vente av dem - *å bekjempe elementene står ikke alltid i menneskelig makt.* Han roser videre losenes innsats lenger vest, som fikk gitt den første beskjed om forliset og derved avverget en ennå større katastrofe.

Fredag
30.Sept.

"En Cafe i elegant stil åpnes i disse dager av bakermester Grøntoft. Vi har grunn til å tro at dette smakfulle etablissement, som på en måte setter oss på nivå med større steder, vil bli benyttet flittig av Christiansands dannede publikum," skriver Christiansandsposten.

Søndag
2.okt.

"Vore kjære russere som daglig har brakt liv i gaderne, og oppført seg med den rosverdige orden, skal snart forlade oss", skriver Christiansandsposten.

Det finske Skib "**HEBE**" (212 comerselæster), skipper Kapt. Hedemann. skal ta ombord 250 mann sammen med sjefen Treskin og en offiser til. I dette skipet har konstituert amtmann Falck fått innredet et ekstra dekk og innstalert en ovn. Skipet ble innklarert fra Hull i ballast 27.sept. Det armerte transportskipet "**Tverza**" skulle ta ombord resten, 200 mann og 8 offiserer- i følge Govorov).

Med "Nordcap" fra Flekkefjord kommer 11 russiske menn og 1 kvinne. Disse het: Niemodrof, Mikaclof, Iwanof, Awervin, Fedolof, Sidrof, Saldatof, Mir, Koliberof, Sesbemof, Radof og kvinnen Anna Subudewinka.

Ole Bull kommer fra Arendal samme dag. I byen blåste det denne dagen en orkanaktig storm. I 5-tida om ettermiddagen var det så ille at takstein fløy av frittstående hus, og sanden virvlet høyt i luften i byens gater.

Mandag

3.okt.

Kl.08.00 avseiler de to skip "Tverza" og "Hebe" fra Kristiansand havn med russiske matroser og offiserer ombord. Bare noen få syke er blitt tilbake i byen.

Amtet rykker ut med en melding om at enhver kritikk mot losenes innsats i forbindelse med Ingermannlands forlis var ubegrunnet og feilaktig.

Tirsdag

4.okt.

Stiftsavisen melder: Det nye norske TOLLFLAGGET heises på tollboden klokken 9 f.m. Man har tidligere brukt det svenske. Stortingsmenn som må fremheves for å ha kjempet hardt for denne saken er Hjelm, Ueland, Sørensen, Foss og Riddervold.

Torsdag

6.okt.

Ole Bull holder konsert for fulle hus i Kristiansand.

Søndag

9.okt.

Inn på Kristiansand havn kommer det russiske krigs- dampskipet "Kamtschatka" en sann koloss med 18 kanoner. Det salluterer med 9 skudd og Festningen svarer med 8 skudd. Dette skipet forbauset og imponerte kristiansanderne da de fikk omvisning ombord. Det

er 240 fot langt, bredden over hjulkassene er 70 fot. Skipet er bygget i New York i 1840 og kostet 2,5 mill.sølvrubler. Skipet brukte 5 1/2 dag fra Kronstad og hit. Skipet var kommet for å hente de skipbrudne. Da de ikke hadde vært innom Helsingør, visste de ikke at disse allerede var avreist. Sjefen Hr. van Schanz reiste vestover til Lista sammen med stiftamtmanden for å innhente mulige opplysninger om Ingermannland.

Mandag**10.okt.**

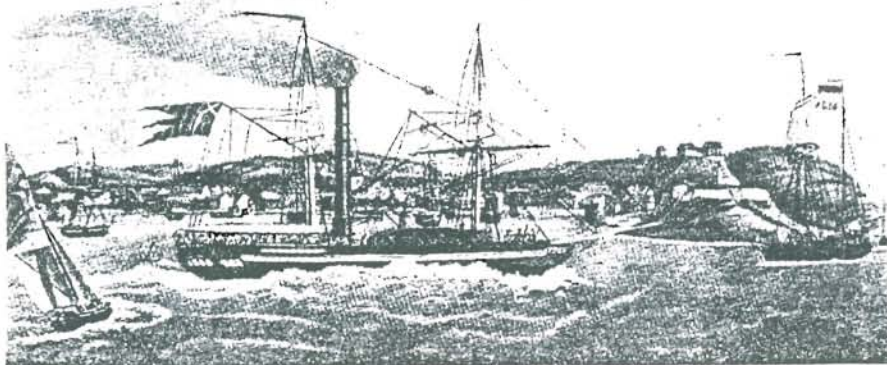
Ryktene svirrer. Christiansand Stiftsavis forteller følgende: -"En los fra Gamle Hellesund har berettet os , at Skroget eller Vraget af linjeskipet Ingermanland endnu skal drive udenfor Jedderen. En skipper Paul Jensen fra Arendal havde nemlig fortalt ham, at have passeret det i forrige Uge og havde bemærket at trende Fartøyer var beskjeftigede med at buxere det tillands; at det var oppstoppet og at man havde gjort Anstalter til at erholde Sauge og andre Instrumenter til at overskære de 28 tommer tykke Ankertouge."

Lørdag**15.okt.**

Etter en resultatløs reise vestover bl.a. til Lista, kommer Hr. van Schanz og amtmann Sem tilbake til byen.

Søndag**16.okt.**

Dampskipet "Prins Carl" ankommer Kristiansand fra London.

Prinds Carl- på Kristiansands havn 1830. Gouache av M. A. Appel.

Søndag aften

Ball for samtlige russiske offiserer ble arrangert i Klubben Foreningen.

Mandag**17.okt.**

Dampfregatten "Kamtschatka" avgår i dag for St.Petersburg. Skibet gjør en fart på 12 mil og har for øyeblikket en besetning på 150 mann og 8 offiserer. Ved avreisen salutterte den med 9 skudd og Festningen svarte med 10 skudd. Dette var for å rette opp feilen ved ankomsten da man fyrte av et skudd for lite. Det var blitt sett på som en fornærmelse. "Kristiansand er på grunn av sin gode havn, lette innseiling og fine beliggenhet, den hyppigst besøkte havn i Norge både av våre egne og andre lands krigsskip. Vi må derfor innskjerpe reglene som gjelder i alle siviliserte nasjoner at et orlogsfartøys salutt skal besvares med det samme antall skudd," skriver en av Stiftsavisens lesere. Dampskipet "Prins Carl" avgikk til London.

Tirsdag**18.okt.**

"Tversza" og "Hebe" seiler inn til Kronstad henholdsvis kl.19.30 og kl.21.30. "Tversza" fyrer av salutt på 7 skudd og forkynner at russernes lange besværlige reise, som har vart i 72 dagerer, er slutt.

=====

Forsøk på beregning av antallet overlevende:

Landøylosene med "Tordenskjold"	reddet	10	personer
Mandals/Svinør - sluppen "Lena"	reddet	183	personer
Mandals - sluppen/kutteren "Hjorten"	reddet	120	personer
Dampskipet "Nordcap"	reddet	147	personer
Barkassen m/Treskin ombord til Kviljo "	reddet	19	personer
Giggen (Jiggen) til Egersundsøen"	reddet	10	personer
Reddet fra flåte-ført til København	reddet	15	personer
Offiser reddet av Stavangerloser	reddet	1	personer
Sum reddede Tall nevnt i dette skrivet		<u>505</u>	<u>personer</u>

I tillegg eventuelle reddede med Loshavn skøyta og de som tok seg inn til kysten på vrakgods, men dette kan ikke være så mange. At det totalt var med 892 personer på skipet, ser ut til å være riktig. Antall omkomne må derfor ligge nærmere 387 enn 289 som oppgitt i de siste opplysningene fra Russland. Govorovs tall passer best der han sier at 503 ble reddet og 389 omkom

GIGGEN (JIGGEN) som satte av fra "INGERMANNLAND" i grålysningen mandag 12.september er tatt vare på og befinner seg i Stavanger. I forbindelse med 100 års dagen for forliset skriver Stavanger Aftenblad omtrent slik: En sensasjonell oppdagelse på Natvigs minne. Livbåten fra det ulykkelige Linjeskipet "Ingermanland" eksisterer fremdeles i god behold, tross sine 100 år. Jiggen fra den store forlistragedien bør snarest råd komme i Stavanger Sjøfartsmuseums besittelse.

Jiggen fra »Ingermanland« som den nå henger i materialhuset på Natvigs Minne»

Den har tilhørt Stavanger havnevesen på et tidligere tidspunkt, men det var skipsreder E. H. Jondal som reiste sørpå og kjøpte den etter forliset. Han solgte den etter alt å dømme til konsul Jacob Kielland og seinere kom den til havnevesenet. I den store seilregattaen i Stavanger 3-9 aug. 1868 da 91 båter fra hele landet var med, fikk jiggene 1 premie i klassen for alm.bruksbåter. Alexander L. Kielland brukte jiggene da han som borgermester i Stavanger reiste ut på vågen for å motta Otto Sverdrup da denne vendte hjem fra sin Nordpol-ferd med "FRAM" i 1902.

Stavanger Roklubb på utflukt til Rennesøy i 1896. Jiggen fra «Inggermanland» i midten.

Hva ble ellers berget fra Ingermanland ?

Det er den russiske agent N. Salvesen i Mandal som tar imot og registrerer det som blir reddet iland av vrakgods etter forliset. Mandal Tollkammer har ingen oversikt over dette. Foged Heiberg kan gi følgende opplysninger:

Aanen Gjertsen Landøy har med sin losskøyte "Tordenskjold" brakt iland et Røylseil verdsatt til 8 Spesidaler.

Andreas Bentsen Mandal ombord på "Hjorten" berget et Bramseil verdsatt til 10 Spd. Videre en Hengekøye og pute verd 1.84 (1 Spd og 84 Skilling.)

Skipper J. Bessesen Mandal på Dedekams skonnert "Janus"berget

5 hengekøyer med dyner og puter verdsatt til 3 Spd og 8 Skilling. De fant også "tvende Kavayer".

Tharald Thorsen Fieldskaar ? m.fl. berget tauverk, seil m.m. til en verdi av 76 Spd.

Torje Rosnæs berget ei dyne.

Peder Jacobsen Kleven som var ute natt til 13.sept. brakte inn med losskøyta "Aalen" 2 hengekøyer med dyner og puter i samme antall. Verdisatt til 1 1/2 Spd.

Ole Larsen Aavigen sammen med Ole Olsen, Mical Jacobsen og Anders(Andres)Nilsen finner 3 stk madrasser (dyner?) og en del annet vrakods ved Waarøerne. Det meldes fra om dette den 18.

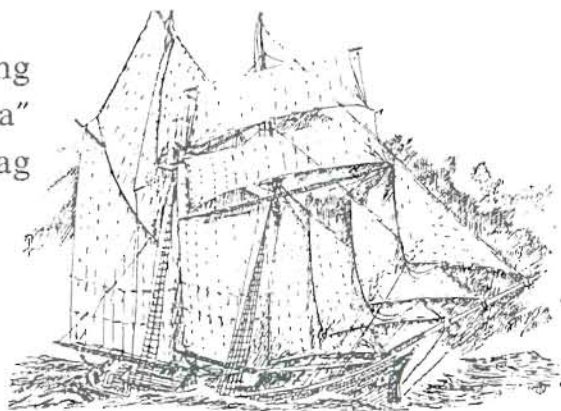
sept. i et skriv fra O.Syrdal. I et seinere skriv er det regning på arbeid og frakt av dette opp til Mandal på 1 Spesidaler og 44 skilling.

Nils Salvesen setter den 22. desember opp denne oversikten over innbrakt vrakgods tilhørende Det Keiserlige Russiske Linjeskib Ingermanland:

- 8 stk Hengekøyer
- 9 stk Simple Madrasser (dyner)
- 10 stk Hodeputer
- 3 Seil (bl.a. Bramseil og Røylseil)
- 21 Kveiler kappet tauverk av stående og løpende rigg.
- 2 Bunter blokkverk. De to siste postene er verdsatt til
70 Spd.
- Videre en del brukket tremateriale og et jernskap m.m. av
ubetydelig verdi.

En storbåt eller barkasse med mast og råseil, 10 stk årer m.m. er også kommet inn til Mandal. Salvesen sier at det må anmerkes at denne båten kom til Mandal fra Farsund bemannet med de russere som kom inn der borte, og derfor kan en ikke si at denne båten ble berget av nordmenn.

Det må i denne forbindelsen nevnes at det kom inn meldinger fra sjøfarende om plyndring av skipet i tida fra besetningen ble reddet og til det sank. T. Carstens (Kjelsaaes?) med 4 andre menn så at "et engelsk barkskip og en engelsk brig som begge var på vei til Østersjøen, lå fast i det russiske vraket og berget alt det som var å berge". Det samme gjaldt forøvrig en hollandsk koff og en Smak. En slupp fra København og en skonnert fra Christiania var ikke stort bedre. Torsdagen etter forliset utruster Dedekam sin andre skonnert "**Zephyr**" og seiler ut med 9 manns besetning på leiting etter vraket. Thorsen sender ut "Lena" omtrent samtidig. De er tilbake søndag kveld uten å ha oppdaget noe.

Toppseilskonnert fra omkring 1800. Tegning av Carl Fredrik Moussen.

BELØNNING

Om oppførselen og holdningen til det russiske mannskapet som oppholdt seg i Mandal blir det sagt mye pent og rosverdig. Mannskapet har i sin oppførsel lagt for dagen en inderlig og gjennomført takknemlighet for den edle, menneskekjærlige hjelp mandalittene har vist dem. De reddede har etter evne forsøkt å vise sin takknemlighet ved på alle måter å forsøke å hjelpe i det daglige. De tillot ikke noen i huset å gjøre noe som de kunne gjøre for dem. De var behjelpelige med å bære vann, hente ved, ta opp poteter, ja, kort sagt gjorde de alt de kunne greie. Ingen som helst uorden har vært forårsaket av dem. Ja slik skriver Christiansands Stiftsavis 26. sept. 1842.

De reddede russiske offiserene som kom inn med "LENA" lager et eget takkebrev. Dette befinner seg i orginal versjon på Statsarkivet med deres underskrifter. Brevet ble oversatt fra russisk til tysk og så til norsk. Det gjengis i norsk oversettelse på neste side.

Offiserenes underskrifter følger her:

нашъ Машинный Судакъ съ такою славною во-
всѣмъ въ гавань въ Мандаль.
Корветъ Морякъ Пётръ Павловичъ Гусевъ
Гусевъ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ
Гусевъ Александръ Павловичъ

TAKKSIGELSESSKRIV

VI SOM SAMMEN MED MANNSKAPET PÅ
DET FORULYKKEDE LINJESKIPET
INGERMANNLAND, OMTRENT 300 I
TALLET, ERE BLEVNE REDDET,
BRINGER EDER HERIGJENNOM VOR
INDERLIGSTE OG UNDERDANIGSTE
TAKK FOR DEN BETIMELIGE HJELP OG
DE SÆRDELES FORNUFTIGE
ANORDNINGER TIL VOR REDNING OG
FOR DEN HJERTELIGE MODTAGELSE,
SOM MAN NOGENSINDE KAN FINDE,
OG SOM I SAA VENSKABELIG LOD
BLIVE OSS TILDEL PAA DET FASTE
LAND. INDERLIGST TAKKER VI DE
AKTVERDIGE CAPTEINER NIKOLAI
NIKOLAISEN OG ANDERS BENTSEN,
SOM HAVE REDDET OSS I OVERNEVNTE
ANTALL, FRA DET UNDERGAAENDE
SKIP, FOR DERES UMAG OG OMHU FOR
SAA MEGET SOM MULIGT AT LETTE
VOR I HØJESTE GRAD SØRGELIGE
STILLING.

Men Mandals befolkning og andre, ble ikke bare belønnet med fine ord og gode gjerninger. Den 16 feb. 1843 ble det gitt 2000 dukater verd 4162 Spd og 46 1/2 s. til byen fra den russiske tsar Nikolai 1. Beløpet skulle danne et fond som skulle gi årlige renteavkastninger, og disse skulle igjen deles ut til trengende sjømenn den 14. sept. hvert år. Dette var datoen for redningen inn til Mandal med "Lena" og "Hjorten".

J.A.Dedekam fikk St,Wladimirordenens bånd med gullmedalje til å bære om halsen.

Herrene Wattne sen. og jr.,Andersen,Jonston og St.Thorsen fikk hver en diamantring til en verdi av 250 sølvrubler og de samme personer mottok 1000 papirrubler(Asignater) til dekning av deres utgifter. (Av disse gav de videre til Landøylosene tilsvarende 104 Spd.)

Skipper Nikolaysen og besetning mottok 1500 sølv-rubler. Mannskapslotten ble her 53 Spd.

Andreas Bentsen og hans besetning mottok 400 sølv-rubler.

Statsråd i Finans-og tolldep. Jørgen Herman Vogt mottar St.Annas orden av 1.grad.

Carl A,Fougstad avdelingsjef i Finansdep. mottok St.Stanislav-ordenen av 2. grad.

Capteinløytnant Albrechtson mottok St.Stanislav ordenen av 2.klasse.

Primerløytnant i marinen Hr. Sigholt ble tildelt St.Stanislav-ordenen av 3.klasse

stortingsrepresentant. for Kristiansand i 2 perioder.) mottok St.Stanislav-ordenen av 1. grad.

Konstituert amtmann (byfogd i Kristiansand) Hr.Falck mottok St.Annas orden av 2.grad.

Hr.Andersen- generalkonsul mottok 300 hollandske dukater.

Russisk visekonsul i Kristiansand Daniel Otto Christian Isaachsen mottok Vladimir-ordenen av 4.grad.

Løytnant Sigholdt og hans besetning ombord på "Nordcap" mottok 3. okt. 1842 30 Spd. fra den russiske Visekonsul Isaachsen. Det skulle være en dusør for den ekstraordinære tjeneste de ytte ved å redde de siste 150 fra vraket. Mannskapet valgte ikke å ta imot pengene, da de derved ville tape den følelse av tilfredshet, som de nå følte ved å ha berget så mange menneskeliv. Pengene ble sendt tilbake.

Losen seilte ut og møtte fartøyene som skulle i havn. Han måtte springe ombord fra losskøyten. Losguttene seilte så skøyten hjem. Dette er et bilde fra 1800-tallet.

**Den vanlige
kvinne og mann
ble oftest ikke med
i medaljedrysset.**

Som tidligere nevnt ble det mye brevskriving mellom øvrigheten angående en belønning til losene. Det ble noe delikat det hele. Amtmann Sem og foged Heiberg som begge hadde anbefalt rettslig forhør av losene på den ene siden og statsråd Vogt, sjef for finans og tolldepartementet på den andre siden mente de to

førstnevnte hadde begått en stor tabbe selv om han ordlegger seg med stor varsomhet.

Los Aanen Andersen som var losenes talsmann var uten tvil en dyktig mann, og det endte med at han personlig ble tildelt en gullmedalje i ettertid. Denne er dessverre kommet bort fra hans etterkommere på Landøy. Hans sønnesønn, Ole Andersen, ble forøvrig losformann for losene i 9.Oldermandskap da Oldermannskapet ble nedlagt i 1872. Den siste oldermannen Peder Jacobsen dør dette året. En stor del av det dokumentmateriellet som ble levert opp til oldermannen i Mandal samtidig, er dessverre ikke å finne blant Statsarkivets papirer.

Landøy

Landøylosenes signaturer ved mottakelsen
av de 104 Spesidalerne:

Landøy d. 19. 2. 1843
Aanen Andersen *Aanen Olsen* *Sunnø* *Gundval*
Gjert Aanen søn *Jens* *Elior* *Jens* *provisant*
Gudiel Nilssen *Lars* *la mte*

LEGATET

Viser av Finn Funke: 7.-og 8.vers av ialt 10.

Det kom til tsarens øre	I hver september måned
hvad fra vår by ble gjort	dets rente ut man deler
for redning hjelp og pleie	til seksten gamle sjøfolk
- det glemtes ikke bort.	- til seksten glade sjeler.
To tusen gull - dukater	Ja, flere blir det også
han sjenket som legat	som gleder seg med dem
for byens gamle sjøfolk	når "russepengen kommer
som var til hjelp parat.	til trange småkårs hjem.

I et annet vers heter det :For tenk en måneds hyre - "tolv gode, gamle daler" !

Den 14.sept. 1844 er Bestyrelsen av Keiser Nicolaus Legat samlet på foged Heibergs kontor for i overensstemmelse med legatets §6 å dele ut rentene. De har et problem angående tildeling til "trengende sømenns enker". Men da bare trengende sømenn er nevnt, blir tildelingen slik:

Skipper Willum Johnsen Halsaa	12.97 Spd
Sømand Hartvig Torsen Malmø	12 "
" Andreas Nors Mandal	12 "
" Gunder Pettersen Kleven	12 "
" Torje Nilsen Mandal	12 "
" Aanen Rasmussen Dyrstad Kleven	12 "
" Johan H.Leming Didriksen.Malmø	12 "

Det bemerkes at rentene fremetter blir så betydelige at flere vil kunne komme i betraktning ved neste års tildeling. Sum dette året: 84 Spd 97 sk.

Blant søkerne de første årene er det flere som deltok under Napoleonskrigen eller "Ufredstiden" fra 1807-1814.

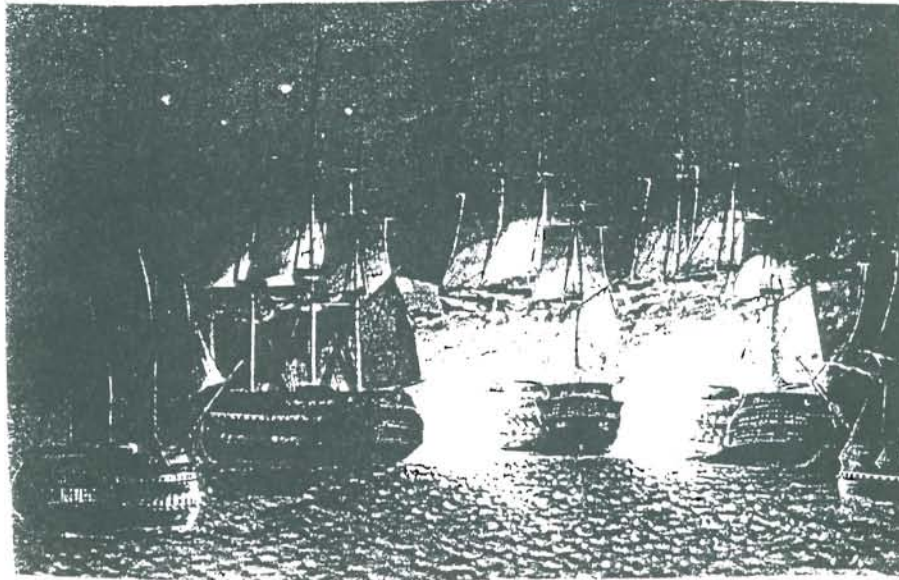
Noen av dem var:

Jørgen A. Tørresen- Aavigen, Henrich Torjesen, Johannes Olsen-Malmø, Tønnes Toresen- Mandal, Peder Larsen Hjort- Kleven og Jacob Eriksen- Mandal hadde alle flere års krigstjeneste bak seg i

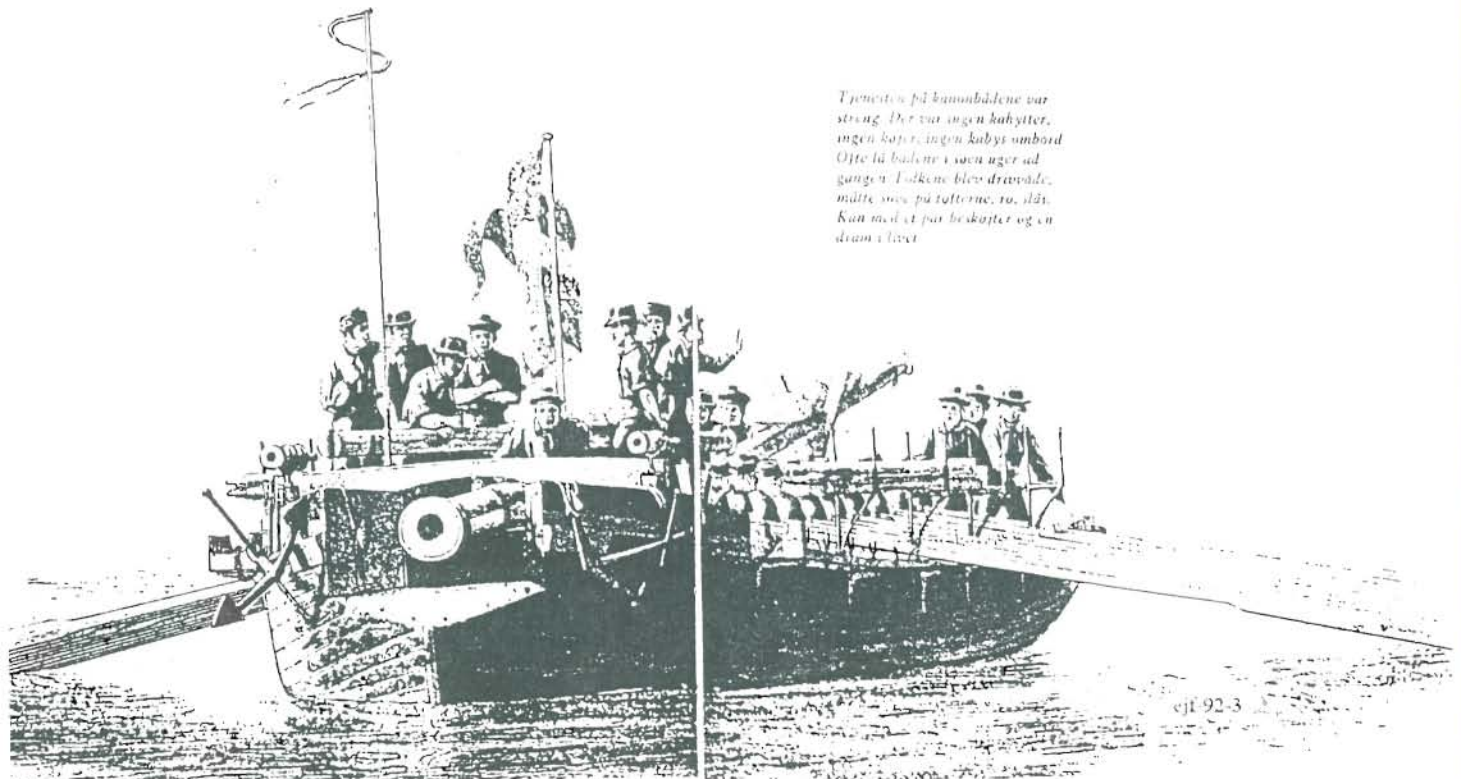
ungdommen. De fleste med Sjaluppen "Tordenskjold" i Svinør i 1811 og Jolle No.8 i 1810 og de har hver ca. 5-6 års orlogstjeneste. Gunder Pettersen (77år), bosatt i Kleven fra 1802, søker i 1844. Han forteller at han var ombord i Prins Christian i 1807 og deltok i slaget under Loland. Han ble brakt .." til Prisongen i Gottenborg". Han hadde fart til sjøs fram til 1838 da alderdom og svakhet satte en stopper for dette.

Den tidligere nevnte Jørgen A.B. Tørresen var også ombord på Prins Christian i 1807

Prins Christian blev angrebet af linesskibene Stately og Nassau. Bittert nok var det sidste et tidligere dansk skib, Holsten, som englænderne havde erobret under krigen. De øvrige skibe var fregatten Quebec og kutterne Constant og Kite.

Tjenesten på kanonbådene var streng. Der var ingen kahytter, ingen køjer, ingen kabys ombord. Ofte lå bådene i søen uger ad gangen. Toldene blev dravødt, måtte søes på tølterne, to, så. Kan med et par beskofter og en drøm i livet.

Bilde av los

Gjert Aanensen Landøy eldste sønn av losen Aanen Gjertsen.

Disse to var ute til vraket av "Ingermanland" i deres losbåt "Tordenskjold".

Ut sammen med dem gikk losene Aanen Andersen og Gunvald Hujesen, matros Jens Elias Pedersen og drengen Gabriel Nielsen.

Los Gjert Aanensen ble født 9/7 -1804 g.m. sin kusine fra Tregde Marthe Marie Tormundsdr. De hadde mange barn. Han dør i 1875.

Gjerts søsken:

- Barbro Marie g.m. los Niels Gundersen Omrand.

- Rachel Thomine g.m. snekker Hans Olsen Harkmark.

Niels Anthoni (skipper) døde da hans slupp "Varig Vendskap" forliste høsten 1843 på vei fra Danmark.

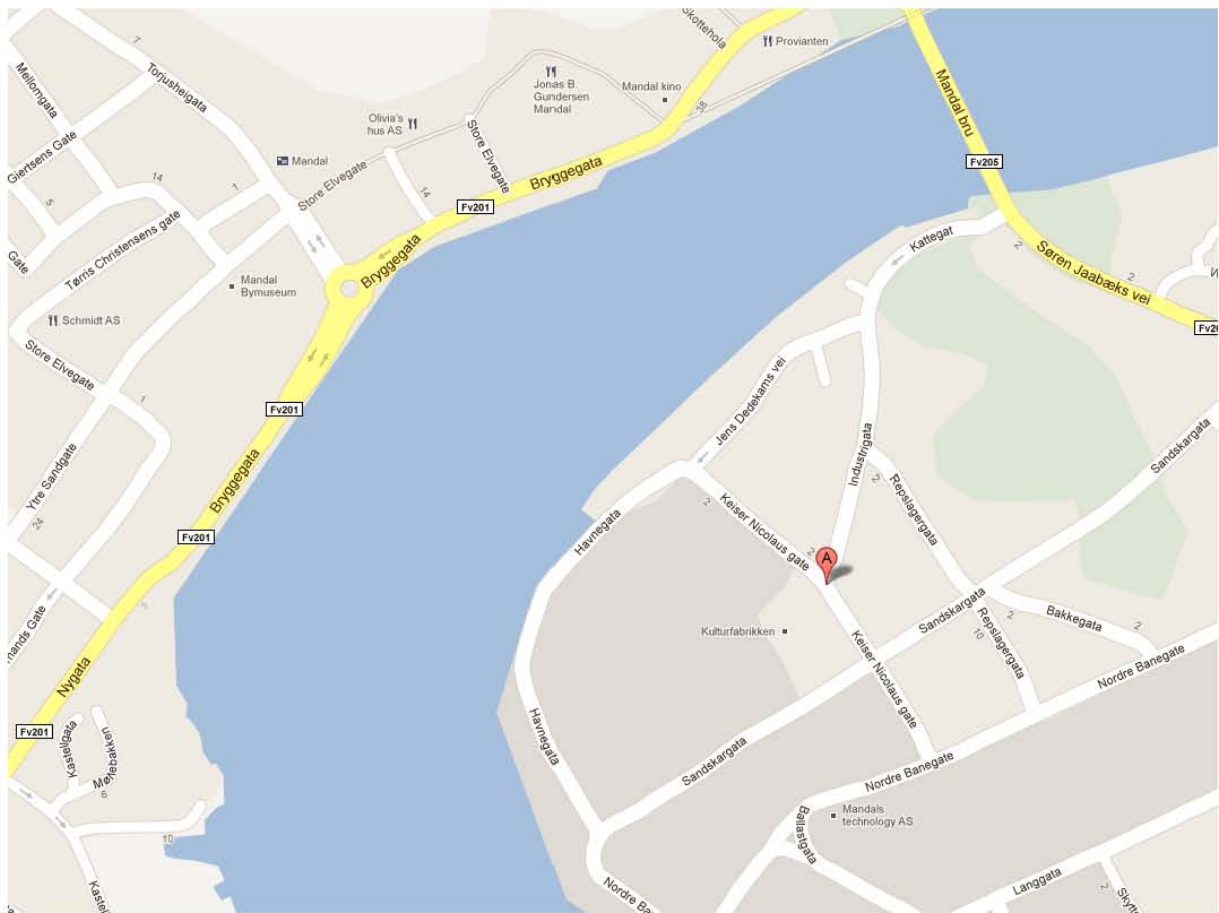
Gift med Maren Sørine Omundsdr. Sodeland.

los Rasmus Marsilius f.28/6-1815 d.1850g.m. Sophie Rolfsdr. fra Syrdal. Ansatt som los etter farens død, ansettelses -dato 10/4-1843.

Kildehenvisninger:

1. Ekstrarettsprotokoll nr.12 og Tollprotokoller for det aktuelle området. Dette finnes på Statsarkivet i Kristiansand.
2. Diverse artikler i Christiansands Stiftsavis og Christiansandsposten fra sept. og okt. 1842.
3. Artikler i Stavanger Amtstidende og Stavanger Aftenblad.
4. Lindesnes avis. Artikkel (opptrykk i 1941 av artikkel fra 1903) som gjenforteller løytnant Govorovs beretning fra forliset.
5. Bugge,.En Sørlandsby.
6. Dannevig, Hartvig W. Siste havn. 1983
7. Paschenko,Nikolaj. Artikkel om forliset dat. nov. 1991.
8. Gøtesen, Gøthe. Norske båter 1 og 2. (bildematriell).
9. Informanter fra Landøy og tidligere Halse kommune.
10. Mandal fogedearkiv. Statsarkivet.

Mandal 2011 – “Minner” fra Ingermanlands forlis.

Om Keiser Nikolaus Den 1 Legat

Keiser Nikolaus Den 1 Legat har besøksadresse Furulundsgata 10, 4514 MANDAL. Selskapets navn i Brønnøysundregisteret er *Keiser Nikolaus Den 1 Legat*. Selskapet ble stiftet i 1844 og er registrert som stiftelse under bransjen "fond/legat som støtter sosiale formål".

Ønsker du kontaktinfo for denne bedriften gratis tilsendt på SMS til din mobiltelefon bruker du feltet merket ""Motta som SMS / WAP"" i verktøyboksen til venstre på siden.

[Vis flere detaljer](#)

Resultatregnskap	2010	2009	2008	2007	2006	2005	Graf
Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0	0	
Driftsresultat	0	- 1 000	- 1 000	0	0	0	
Resultat før skatt	0	0	0	1 000	0	0	
Årsresultat	0	0	0	1 000	0	0	
Balanseregnskap	2010	2009	2008	2007	2006	2005	Graf
Sum anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	
Sum omløpsmidler	23 000	22 000	22 000	22 000	21 000	21 000	
Sum egenkapital	23 000	22 000	22 000	22 000	21 000	21 000	
Sum gjeld	0	0	0	0	0	0	
Regnskapsanalyse	2010	2009	2008	2007	2006	2005	
Totalkapitalrentabilitet i %	0.00%	0.00%	0.00%	4.65%	0.00%	0.00%	
Likviditetsgrad 1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
Egenkapitalandel i %	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	

En av skipsbåtene fra Ingermanland er fortsatt i Mandal:

http://www.northseatrail.org/show_single_article.php?article_id=3158&lang=no

TIL MINNE OM DET RUSSISKE LINJESKIP «INGERMANLAND»S FORLIS UTENFOR
SØRLANDSKYSTEN SEPTEMBER 1842. AV 892 PERSONER BLE 503 REDDET.

